

Bankovní institut vysoká škola Praha

Katedra práva

Vyloučení společníka a zrušení jeho účasti ve společnosti

Bakalářská práce

Autor:

Ladislav Dolejšek

Právní administrativa v podnikatelské sféře

Vedoucí práce:

JUDr. Ladislav Soukup

Praha

Červen 2015

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracoval samostatně a v seznamu uvedl veškerou použitou literaturu.

Svým podpisem stvrzuji, že odevzdaná elektronická podoba práce je identická s její tištěnou verzí, a jsem seznámen se skutečností, že se práce bude archivovat v knihovně BIVŠ a dále bude zpřístupněna třetím osobám prostřednictvím interní databáze elektronických vysokoškolských prací.

.....

V Borovanech dne 23.6.2015

Ladislav Dolejšek

Poděkování

Mé poděkování patří hlavně vedoucímu práce JUDr. Ladislavu Soukupovi. Děkuji za vstřícný přístup, podněty k práci, připomínky a rady při vypracování bakalářské práce. Chtěl bych zároveň velmi poděkovat své rodině za podporu a trpělivost během celého mého studia.

Anotace

Mnou zpracovaná práce ve svém obsahu reaguje na změny, které s sebou přinesla novelizace obchodního práva, a to s účinností od 1.1.2014.

Práce zjišťuje, jak novela změnila či nově iniciovala ochranu práv společníků, společností a v jakém rozsahu a jakým způsobem reaguje na soulad právní úpravy České republiky s právem komunitárním.

Práce je členěna do dvou částí, které tvoří část teoretická a část praktická, přičemž závěry jsou jasně utříděné ve shrnutí a nacházejí se též v celkovém závěru práce.

Klíčová slova

Společník, společnost, vyloučení, účast.

Annotation

Worked with me in my work includes responding to changes brought about by the amendment commercial law, with effect from 1 January 2014.

The work investigates how the amendment changed the offense newly initiated protect the rights of shareholders, the company and the extent to which more and more adequately responds to the rules in the Czech Republic with the right community.

The work is divided into two parts, consisting of a theoretical part and a practical part and conclusions are summarized in individual partial conclusions and summarized in the overall conclusion.

Key words

Partner, company, exclusion, participation.

Úvod	7
I. Teoretická část	8
1 Změna právní úpravy v oblasti obchodního práva od 1.1.2014	8
1.1 Obchodní korporace	10
1.2 Společník a jeho postavení	10
1.3 Vklady do obchodních společností	10
1.4 Způsoby účasti společníka na společnosti.....	12
1.4.1 Původní účast	12
1.4.2 Odvozená účast	12
1.5 Podíl	12
1.6 Postavení společníků ve smyslu práva Evropské unie	13
1.6.1 Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství	14
1.6.2 První směrnice Rady 68/151/EHS.....	14
1.6.3 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/101/Es	14
1.6.4 Návrh nařízení Rady ze dne 25. června 2008 o statutu evropské soukromé společnosti.....	15
1.7 Judikatura:	17
II. Praktická část	22
2 Způsoby ukončení účasti společníka	22
2.1 Dobrovolnými způsoby zrušení účasti ve společnosti, tedy na základě vyjádřené vůle společníka jsou:	22
2.2 Nedobrovolnými způsoby jsou ty, které jsou de facto proti vůli společníka, a to:	22
3 Formy dobrovolného ukončení účasti společníka ve společnosti	23
3.1 Vystoupení společníka	23
3.1.1 Shrnutí	25
3.2 Vystoupení v souvislosti s příplatkovou povinností	26
3.2.1 Shrnutí	27
3.3 Vystoupení společníka pro nedůvodnou nečinnost orgánu společnosti při převodu obchodního podílu, kdy převod je podmíněn souhlasem tohoto orgánu.....	28
3.3.1 Shrnutí	28
3.4 Vystoupení společníka ze společnosti z důvodu nesouhlasu společníka s přeměnou společnosti.....	29

3.4.1	Shrnutí	30
3.5	Vystoupení společníka ze společnosti dohodou společníků	30
3.5.1	Shrnutí	31
3.6	Převod obchodního podílu	32
3.6.1	Shrnutí	33
3.7	Zrušení účasti společníka soudem.....	34
3.7.1	Shrnutí	34
3.8	Nedobrovolné způsoby zrušení účasti ve společnosti	35
3.8.1	Shrnutí	35
3.9	Další způsoby zániku účasti společníka ve společnosti	36
3.9.1	Shrnutí	37
3.10	Zrušení účasti nezávisle na společníkovi (úmrtí společníka a dědění podílu)	39
3.10.1	Shrnutí	39
4	Srovnání právní úpravy se Slovenskou republikou	40
	Závěr.....	46
	Přehled použitých zdrojů.....	47
	Seznam použitých zkratk.....	50

Úvod

Cílem mojí bakalářské práce je analýza vyloučení společníka a zrušení jeho účasti ve společnosti. Jelikož od 1.1.2014 došlo k rekonstrukci občanského zákoníku nahrazení obchodního zákoníku zákonem o obchodních korporacích v části o obchodních společnostech a družstvech, je toto téma zajímavé z hlediska komparace mezi oběma právními úpravami. V práci se zaměřuji především na společnosti s ručením omezeným. Od 1. 1. 2014 nabyl účinnosti zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění (dále jen „občanský zákoník“). Současně s tím ovšem vstoupil v platnost také zákon č. 90/1992 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), v platnosti od 1. 1. 2014 (dále jen „zákon o obchodních korporacích“), který nahradil do té doby platný zákon č. 513/1990 Sb., obchodní zákoník. Dále v účinnost vstoupil také zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. Právě zákon o obchodních korporacích upravuje od 1.1.2014 možné způsoby vyloučení společníka a zrušení jeho účasti ve společnosti. Práce je koncipovaná do dvou provázaných částí - praktické a teoretické.

Metody, které jsem v práci použil, jsou analytická a dále jsem provedl komparaci staré a nové právní úpravy a komparaci České a Slovenské republiky. Teoretická část práce se zabývá změnou právní úpravy v oblasti obchodního práva od 1.1.2014, obsahuje definice pojmů, přehled jednotlivých forem obchodních společností a je věnována také právní úpravě vztahů a situací, které souvisí s postavením společníka, jeho vyloučením a zrušením jeho účasti ve společnosti. Zde jsem se rozhodl nastínit historickou situaci a postavení společníků ve smyslu práva Evropské unie, jelikož dle mého názoru je důležitá provázanost naší právní úpravy a právní úpravy Evropské unie, zařadil jsem zde i tuto podkapitolu. Poslední, nedílnou součástí této části je výběr z judikatury, čili rozhodovací činnosti soudů v České republice.

Praktická část práce klade důraz na charakteristiku samotného vyloučení společníka ze společnosti a zrušení jeho účasti ve společnosti. Zde se nachází stěžejní komparativní část celé práce - porovnání staré a nové právní úpravy. Nedílnou součástí praktické části je komparace České a Slovenské republiky z hlediska dané problematiky.

Hlavními zdroji pro zpracování práce byly obchodní zákoník, zákon o obchodních korporacích, občanský zákoník, judikatura, odborná literatura, internetové zdroje.

Cílem práce je zjistit důvody pro vyloučení společníka ze společnosti, důvody pro zrušení účasti společníka ve společnosti, porovnání současné a předchozí právní úpravy.

I. Teoretická část

1 Změna právní úpravy v oblasti obchodního práva od 1.1.2014

Naše obchodní právo je dáno v současné době aktuálním vývojem podnikání, kdy počátek tohoto je možno spatřit již ve směně jako takové, která je v podstatě stará jako lidstvo samo.

Směna časem a svým vlastním vývojem získala postupně podobu obchodu. V souvislosti s vývojem obchodu jako takového bylo však již potřeba upravit situace, které v rámci obchodních situací vznikaly, které ovlivňovaly vztahy mezi jednotlivými stranami a nebyly pouze nahodilými, ale stále častěji se opakujícími situacemi, a to například neplnění povinnosti, lichva, úpadek atd.

Tyto opakující se situace ve společnosti vyžadovaly společenskou regulaci, přičemž tedy došlo k vývoji a implementaci právního řádu tak, aby mohl být na takovéto situace aplikován.

Náš právní systém je součástí tzv. kontinentálního systému, který se v Evropě vytvořil na základech práva římského, jehož charakteristickým znakem je, že základním pramenem práva jsou obecně závazné normativní akty, zejména zákony tvořené zákonodárnými sbory.¹

Zmínku o společnostech a společnicích můžeme nalézt právě již v historickém římském právu, neboť součástí římského práva je „Societas“, což je konsensuální akt, kterým se osoby, a to dvě a více, zavazovaly k určitému vzájemnému plnění, aby dosáhly společného, ovšem právem uznaného cíle. Lze konstatovat, že v římském právu pak „socii“ přinášely do společnosti vklady, přičemž tyto vklady se pak staly hospodářskou základnou society, respektive tedy obchodní společnosti jako takové s tím, že vklady byly vždy hodnoty majetkové, ačkoliv bylo možné, že některý společník je přinesl ve formě svých odborných znalostí či zkušeností, jiný dal vklad ve formě své popularity či známého jména atd. Podíly na zisku byly určeny smluvně.²

S vývojem obchodu a se vznikem „obchodní společnosti“ v roce 1612 kdy byla založena první obchodní holandská-východoindická společnost. Poté následně došlo k dalšímu vývoji, že postupně začaly vznikat obchodní korporace, právnické osoby, kdy těmito právními

¹ VARVAŘOVSKÝ, Pavel a Petr ČECH. *Základy práva: o právu, státě a moci*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2004, 395 s. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 80-735-7038-6 str.22

² KINCL, Jaromír a Valentin URFUS. *Římské právo: [celostátní vysokoškolská učebnice pro studenty právnických fakult]*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1990, 469 s. Učebnice. ISBN 80-703-8134-5.str.319

formami bylo postupně nahrazeno konání a obchodní počínání fyzických osob, dále tento vznik omezoval odpovědnost fyzických osob a chránil současně s tím tak jejich majetek.

Tento vzniklý trend měl však za následek také to, aby společnost opět reagovala implementací a lze konstatovat, že Ústava zaručuje každému právo podnikat a provozovat hospodářskou činnost.³

Když se zamyslíme, jaká je nejčtenější a nejužívanější forma podnikatelských aktivit a podnikatelských činností, je jednoznačně konstatováno, že nejčastější formou, v níž se provozují podnikatelské aktivity je činnost obchodních společností, jenž jsou právníckými osobami, kdy tyto právnícké osoby jsou tvořeny uzavřeným společenstvím osob (společníků), za účelem provozování podnikatelské činnosti.

Společníci mají za společnost a její aktivity společné riziko, které nesou společně v poměru dle svých podílů.⁴

Pelikánová (2000) uvádí, že otázka pojetí obchodního práva je určitým způsobem problematická nejen u nás, ale také v dalších vyspělých státech s tím, že vývoj obchodního práva souvisí těsně s obchodními zákoníky 19. století.

Velmi rychlý a dynamický ekonomický trend a rozvoj probíhající zejména v době po II. světové válce přinesl do obchodního práva poměrně velké změny.⁵

Do rekodifikace k 1.1.2014 byl pro naše obchodní právo platný zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, který bylo postupně potřeba upravit a více přizpůsobit zákonům Evropské unie, aby se naše zákony nelišily. Stále častěji se totiž také projevoval rozdílný trend v našem obchodním právu a mezi trendy aktuálními pro EU.

Nelze se ovšem vůbec divit, že tomu takto bylo, protože obchodní právo z roku 1991 historicky nemělo aktuálně na co navázat, protože bylo koncipováno v podstatě po dlouhém časovém odstupu od volného obchodu a po dlouholetém období potlačení přirozené tržní ekonomiky. Celých 40 let nebylo možno volně obchodovat, až do pádu komunismu, kdy se situace změnila.

Důvodem změn je tedy celospolečenská potřeba a nutnost koordinovat naše právo s právem Evropské unie, a to v určité požadovaném časovém období z důvodu našeho členství v Evropské unii a je potřeby přiblížit naše právní normy evropským.

³ MAUER,P,MAŇÁSEK,J,2013:Ústava jako základní zákon státu. Zlín:-Univerzita Tomáše Bati,Zlín,219.ISBN 978-80-7454-245-9

⁴ DĚDIČ, Jan. *Učebnice práva: pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. 1. vyd. Praha: Prospektrum, 1995, 278 s. ISBN 80-717-5006-9.75-76

⁵ PELIKÁNOVÁ, Irena. *Úvod do srovnávacího práva obchodního: obecné otázky, kodifikace a dekodifikace, základní pojmy, společnosti a obchodní společnosti*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2000, xi, 261 s. Beckova skripta. ISBN 80-717-9363-9 str. 6-7

Nové koncepční uspořádání má takový trend, že primárně opírá soukromé právo o dominantní postavení občanského zákoníku s tím, že je zřejmá vztahovost a souvislost mezi úpravou občanského i obchodního práva. Cílem je v souladu práva občanského a obchodního vytvořit souvislou a harmonickou úpravu soukromého práva.⁶

Aby bylo možno vůbec hodnotit postavení společníka v teoretické rovině, je nutno primárně zmínit jeho postavení uvnitř určitého celku, kterým je tedy určitá forma obchodní společnosti. Vzhledem k tomu, že obchodních společností může být více, tak pro účely této práce je přehled o jejich formách uveden níže.

1.1 Obchodní korporace

Obchodní společnosti:

Veřejná obchodní společnost a komanditní společnost

Společnost s ručením omezeným

Akciová společnost

Evropská společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení

Družstva:

Družstvo a evropská družstevní společnost. Dále je pro účely této práce zapotřebí vysvětlit, co vlastně zakládá společníkovi jeho postavení „společníka“, respektive tedy je potřeba objasnit pojem vkladu, který s jeho postavením přímo souvisí.

1.2 Společník a jeho postavení

Osoba, která je subjektem práv a povinností ve smyslu účasti na společnosti, je definována jako společník (u akciové společnosti akcionář). Mezi společníky vzájemně a také mezi společníky a společnostmi pak existují právní vztahy.

1.3 Vklady do obchodních společností

Vkladem je definováno jak peněžité, tak i nepeněžité plnění, které se společník zavázal poskytnout společnosti, kdy se ovšem naopak také obchodní společnost zavázala vklad přijmout. Jak je již uvedeno výše s vkladem souvisí také účast společníka na společnosti.

⁶ Důvodová zpráva

Protože společník a společnost mohou vstupovat a v realitě tedy vstupují do nejrůznějších právních vztahů, jsou velmi důležité situace a situace týkající se práva jsou označovány jako „vkladové“.⁷

Vklad má návaznost na základní kapitál společnosti, neboť souhrn vkladů všech společníků je roven velikosti základního kapitálu.

Výše úhrady vkladu, k němuž se společník na základě smlouvy zavázal, souvisí s majetkovým základem účasti společníka na společnosti, takže lze konstatovat, že vklad je základním předpokladem pro vznik účasti společníka na společnosti, a to s výjimkou, kterou je veřejná obchodní společnost (vklady totiž v jejím případě nejsou hrazeny na základě smluvní povinnosti a zásadně nepředstavují majetkový základ podílu a ani nepodmiňují jeho velikost).⁸

K vkladu společníka se vztahuje také ustanovení § 15 - § 24 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění od 1.1.2014.⁹

- (1) Vkladem je peněžní vyjádření hodnoty předmětu vkladu do základního kapitálu obchodní korporace. U akciové společnosti se vklad označuje jako jmenovitá nebo účetní hodnota akcie.
- (2) Předmětem vkladu je věc, kterou se společník nebo budoucí společník (dále jen "vkladatel") zavazuje vložit do obchodní korporace za účelem nabytí nebo zvýšení účasti v ní (dále jen "vkladová povinnost").
- (3) Vkladovou povinnost lze splnit splacením v penězích (dále jen "peněžitý vklad") nebo vnesením jiné penězi ocenitelné věci (dále jen "nepeněžitý vklad").
- (4) Emisním kursem se pro potřeby tohoto zákona rozumí vklad a případné emisní nebo vkladové ážio.

V případě, že vklad má charakter pohledávky, směnky nebo věci, není takovýto vklad již považován za peněžitý, ale jedná se o vklad nepeněžitého charakteru. Předmětem nepeněžitého vkladu pak může být převoditelná a penězi ocenitelná hodnota, ale nemůže to být taková majetková hodnota, která je bezprostředně spjata s osobou společníka a je jeho neoddělitelnou součástí (tedy například jeho schopnost manuální či duševní práce).¹⁰

⁷ ELIÁŠ, Karel, Miroslava BARTOŠÍKOVÁ a Jarmila POKORNÁ. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 4. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003, xxxv, 618 s. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 80-717-9800-2, str. 29

⁸ ELIÁŠ, Karel, Miroslava BARTOŠÍKOVÁ a Jarmila POKORNÁ. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 4. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003, xxxv, 618 s. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 80-717-9800-2, str.31

⁹ Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění od 1.1.2014

¹⁰ DĚDIČ, Jan. *Právo v podnikání*. 1. vyd. Praha: Prospektum, 1998, 407 s. ISBN 80-717-5064-6.str. 54-55

Nepeněžitým vkladem může být tedy majetek, jehož hospodářská hodnota je zjistitelná a který může společnost, která je příjemcem tohoto vkladu – hospodářsky využít v souvislosti se svým podnikáním.¹¹

Součet výše společníků se pak logicky musí rovnat výši základního kapitálu. Výše vkladů se jak již vyplývá – zapisují do společenské smlouvy nebo do zakladatelské smlouvy.¹²

1.4 Způsoby účasti společníka na společnosti

Společníkem se může stát osoba buďto původním způsobem nebo způsobem odvozeným. V následujících dvou podkapitolách je popsáno jaké způsoby účasti může společník použít a rozdíly mezi těmi způsoby účasti.

1.4.1 Původní účast

Původní způsob účasti společníka na společnosti je takový, že je osoba účastna založení společnosti. Jednotliví zakladatelé se pak stávají dnem vzniku společnosti společníky. Dále je možno ještě uvést přistoupení společníka, což je způsob účasti, který zákon nevylučuje.¹³

1.4.2 Odvozená účast

Odvozená účast společníka ve společnosti je pak možná v případě změny v osobě společníka, v případě převodu podílu, dědění, sloučení, splynutí, rozdělení nebo přeměna právnické osoby a smluvního převodu, pokud zákon samozřejmě takovou změnu nevylučuje.¹⁴

1.5 Podíl

Podíl je upraven v následujících paragrafech zákona o obchodních korporacích.¹⁵

§ 31 zákona o obchodních korporacích - Podíl představuje účast společníka v obchodní korporaci a práva a povinnosti z této účasti plynoucí.

§ 32 zákona o obchodních korporacích

(1) Každý společník může mít pouze 1 podíl v téže obchodní korporaci; to neplatí pro účast v kapitálové společnosti a podíl komanditisty.

¹¹ ELIÁŠ, Karel, Miroslava BARTOŠÍKOVÁ a Jarmila POKORNÁ. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 4. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003, xxxv, 618 s. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 80-717-9800-2.str. 25

¹² MIRČEVSKÁ, Dalimila. *Vklady do obchodních společností*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, 156 s. ISBN 80-247-1365-9.str. 9-10

¹³ DĚDIČ, Jan. *Právo v podnikání*. 1. vyd. Praha: Prospektrum, 1998, 407 s. ISBN 80-717-5064-6.str. 49

¹⁴ DĚDIČ, Jan. *Právo v podnikání*. 1. vyd. Praha: Prospektrum, 1998, 407 s. ISBN 80-717-5064-6.str. 49

¹⁵ Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění od 1.1.2014

- (2) Podíl společníka v obchodní korporaci nesmí být představován cenným papírem nebo zaknihovaným cenným papírem, ledaže se jedná o kapitálovou společnost nebo stanoví-li tak jiný právní předpis.
- (3) Zastavit podíl společníka v obchodní korporaci lze jen za podmínek, za nichž ho lze převést; zastavení podílu v bytovém družstvu lze stanovami podmínit nebo vyloučit.
- (4) Je-li podíl v obchodní společnosti ve spoluvlastnictví, jsou spoluvlastníci společným společníkem a podíl spravuje vůči obchodní společnosti jen správce společné věci.
- (5) Je-li podíl v družstvu ve spoluvlastnictví, jsou spoluvlastníci společnými členy a podíl vůči družstvu spravuje správce společné věci, kterým může být jen jeden ze spoluvlastníků. Jsou-li spoluvlastníky podílu v družstvu manželé, může podíl vůči družstvu spravovat kterýkoliv z nich.

§ 33 zákona o obchodních korporacích - Obchodní korporace může nabýt vlastní podíl, jen pokud tak stanoví tento zákon.

Vklad do společnosti a s tím související podíl společníka je jeho investicí. Je možné, že ostatní společníci mohou časem například změnit své priority, může docházet k nesrovnalostem atd.¹⁶

1.6 Postavení společníků ve smyslu práva Evropské unie

Vznik Evropského společenství přinesl do právní úpravy týkající se obchodního práva zcela nový prvek. Evropské směrnice jsou prostředkem k přiblížení jednotlivých národních právních řádů s tím, že národním zákonodárcům je ponechána „svoboda“ v tom, jaký způsob aplikace evropských směrnic do národního právního řádu využijí. Buďto tímto způsobem může být převzetí směrnic nebo pak také jejich aplikace do existujících zákonů.¹⁷

Z výše uvedeného tedy jasně vyplývá jednoznačný vliv evropského práva na naše národní právo, respektive fakt, že naše právo je tím evropským ovlivněno. Komunitární právo se dělí na primární a sekundární.

Primárním právem jsou mezinárodní smlouvy, jimiž byla Evropská společenství založena, tj. římské smlouvy z roku 1957 a smlouva o založení Montánní unie podepsaná v roce 1951. Sekundárním právem jsou pak prameny vzniklé činností orgánů Evropských společenství,

¹⁶ CLARK, R a Valentin URFUS. *Firemní právo: [celostátní vysokoškolská učebnice pro studenty právnických fakult]*. 1. vyd. Praha: Victoria Publishing, 1992, 985 s. Učebnice. ISBN 80-856-0516-3.str.921

¹⁷ PELIKÁNOVÁ, Irena. *Úvod do srovnávacího práva obchodního: obecné otázky, kodifikace a dekodifikace, základní pojmy, společnosti a obchodní společnosti*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2000, 261 s. Beckova skripta. ISBN 80-717-9363-9.str.7

respektive prameny Evropské unie, přičemž prameny sekundárního práva jsou směrnice neboli direktivy a také nařízení.

Všechna závazná ustanovení práva (primárního i sekundárního) mají přednost před všemi vnitrostátními předpisy členských států.¹⁸

Vyplývající regulace se pak týká práva obchodních společností, soutěžního práva, cenných papírů, práva smluvního, srovnávací reklamy, veřejných zakázek atd.¹⁹

Na naše právo a jeho vývoj ovlivňuje rozhodovací proces Soudního dvora Evropské unie.

V souvislosti s „evropským právem“ tedy uvádím přehled směrnic a nařízení, jejichž existence je nezbytná pro úpravu našeho obchodního práva a přímo souvisí s postavením společníků v obchodních společnostech. Citováno je přímo z uvedených směrnic.

1.6.1 Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství

Smlouva o EHS byla podepsaná v Římě v roce 1957 a jejím záměrem je integrace prostřednictvím obchodní výměny za účelem hospodářského růstu.

Smlouva o založení Evropského společenství, resp. tedy „Smlouva“ stanovuje v čl. 54 odst. 3 písmeno g) nezbytnost koordinace ochranných opatření požadovaných na společnostech v členských státech na ochranu zájmů společníků a také třetích osob.

1.6.2 První směrnice Rady 68/151/EHS

Ze dne 9. března 1968 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření.

Koordinační opatření směrnice se vztahují na společnosti s ručením omezeným a také na akciové společnosti.

1.6.3 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/101/Es

Ze dne 16. září 2009²⁰ o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 48 druhého pododstavce Smlouvy, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření.

¹⁸ SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva: právo obchodních společností*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. 236 s. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-717-9857-6. str. 84-100

¹⁹ PELIKÁNOVÁ, Irena. *Úvod do srovnávacího práva obchodního: obecné otázky, kodifikace a dekodifikace, základní pojmy, společnosti a obchodní společnosti*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2000, 261 s. Beckova skripta. ISBN 80-717-9363-9. str. 9

²⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/101/Es ze dne 16. září 2009

Koordinační opatření směrnice se vztahují na akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným.

S ohledem na postavení společníků lze uvést, že **ze směrnice vyplývá koordinační záměr** na ochranu třetích osob ve vztahu k neplatnosti závazků přijatých jménem společnosti, dále také záměr zajištění právní jistoty ve vztazích mezi třetími osobami a společností a stejně tak mezi společníky, a to právě ve vztazích k omezení neplatnosti a zpětného účinku prohlášení neplatnosti.

- **Druhá směrnice Rady 77/91/Ehs Ze dne 13. prosince 1976** o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy při zakládání akciových společností a při udržování a změně jejich základního kapitálu, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření.

Koordinační opatření směrnice se vztahují na akciové společnosti.

S ohledem na postavení společníků lze uvést, že **ze směrnice vyplývá koordinační záměr** rovnocennosti ochrany věřitelů a akcionářů ve vztahu k udržení základního kapitálu.

1.6.4 Návrh nařízení Rady ze dne 25. června 2008 o statutu evropské soukromé společnosti

Návrh nařízení Rady ze dne 25. června 2008 o statutu evropské soukromé společnosti se opírá o formulovaný záměr, že je potřeba zlepšovat přístup malých a středních podniků na jednotný trh a podporovat jejich rozvoj v Evropské unii. Rada navrhla přijetí statutu evropské soukromé společnosti, která by mohla být za existence zjednodušených podmínek založena v celém Společenství s tím, že v návrhu nařízení uvedla, že minimální kapitál SPE může činit 1 EUR. Je rozvržen na nekotované obchodní podíly, které nemohou být veřejně nabízeny ani přijímány k obchodování na regulovaném trhu. Každý společník ručí pouze do výše částky, kterou upsal nebo kterou se dohodl upsat. Řídící orgán sestaví seznam společníků, který představuje důkaz vlastnictví cenných papírů. Každé vlastnictví musí být oznámeno řídícímu orgánu, který je zapíše na seznam společníků. Postup vyloučení společníka se řídí usnesením společníků, které vyústí v žádost SPE u příslušného soudu. Společníci zároveň mohou z SPE vystoupit, aby ochránili své zájmy.²¹

²¹ Webové stránky Evropské komise. [online]. [cit. 2014-05-26]. Dostupné z:

http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/single_market_capital/mi0007_cs.htm.

Přehled některých směrnic Rady, Evropského parlamentu a doporučení Komise a uveden je také jejich účel.

- **Jedenáctá směrnice Rady 89/666/Ehs**

Ze dne 21. prosince 1989 o zveřejňování poboček vytvořených v členském státě některými formami společností řídicích se právem jiného členského státu

- **Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/102/Es**

ze dne 16. září 2009 v oblasti práva společností o společnostech s ručením omezeným s jediným společníkem

- **Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/36/Es**

Ze dne 11. července 2007 o výkonu některých práv akcionářů ve společnostech s kótovanými akciemi

- **Doporučení Komise 2004/913/Es**

Ze dne 14. prosince 2004 o podpoře vhodného systému odměňování členů správních orgánů společností kótovaných na burze

- **Doporučení Komise 2005/162/Es**

Ze dne 15. února 2005 o úloze nevýkonných členů správní rady nebo členů dozorčí rady a o výborech správní nebo dozorčí rady společností kótovaných na burze

Evropská unie svým záměrem usiluje a snaží se o větší průhlednost podnikání, a to i ve vazbě na základní kapitál, roční uzávěrky, účetnictví, audit, ochrany vkladatelů a menšinových akcionářů.²²

Pozornost je věnována také společníkům těchto společností, zejména pak ochranou jejich práv a jejich investic. Prvním počinem koordinace byla výše uvedená První směrnice.²³

²² HAKENBERG, Waltraud a Petr ČECH. *Základy evropského práva: právo obchodních společností*. Vyd. 2. Praha: C.H. Beck, 2005, 287 str. Beckova edice právo a hospodářství. ISBN 80-717-9924-6.22

²³ DĚDIČ, Jan a Petr ČECH. *Obchodní právo po vstupu ČR do EU, aneb, Co všechno se po 1. květnu 2004 v obchodním právu změnilo?: právo obchodních společností*. Vyd. 1. Praha: Ivana Hexnerová - Bova Polygon, 2004, 366 s. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN 80-727-3105-X.str.55

1.7 Judikatura:

Níže se věnuji některým specifickým rozsudkům týkajících se tématu této bakalářské práce, jde pouze o úzký výběr z judikatury, aby bylo možno prakticky poukázat na rozhodovací činnost soudů v České republice.

- Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci, sp.zn. 3 Cmo 110/96, ze dne 15. 2. 1996:

„Ze znění ustanovení § 149 ObchZ vyplývá, že porušuje-li společník své povinnosti, společnost jej musí nejdříve vyzvat, k jejich plnění a písemně jej poučit o následcích neuposlechnutí této výzvy, to je o možnosti vyloučení ze společnosti, a teprve pak se může domáhat u soudu vyloučení společníka, který porušuje závažným způsobem své povinnosti.“

- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp.zn. 1 Odon 132/97, ze dne 20. 4. 1998:

„Po splacení dlužného vkladu, společník nemůže být ze společnosti vyloučen podle ustanovení § 113 odst. 4 obch. zák.“

- Rozsudek Nejvyššího soudu, sp.zn. 29 Cdo 3645/2008, ze dne 16. 12. 2009

„Lhůta „bez zbytečného odkladu“ obsažená ve větě první ustanovení § 150 odst. 4 obch. zák., ve znění účinném do 31. 12. 2000, ve které je společnost s ručením omezeným povinna vyplatit vypořádací podíl společníkovi, jehož účast ve společnosti zanikla, počíná běžet vždy od okamžiku, kdy bylo s uvolněným obchodním podílem zákonem předvídaným způsobem naloženo, nejpozději však ode dne, kdy uplynula zákonná šestiměsíční lhůta pro dispozici s uvolněným obchodním podílem, stanovená § 113 odst. 3 obch. zák., ve znění účinném do 31. 12. 2000“

- Rozsudek Nejvyššího soudu sp.zn. 1 Odon 36/97, ze dne 26. 8. 1997

I. Pro porušení zákazu konkurence společníkem společnosti s ručením omezeným se nemůže jiný společník domáhat ukončení své účasti ve společnosti soudem. Jestliže však některý ze společníků navrhl postup podle ustanovení § 65 obch. zák. a společnost jeho návrhu nevyhověla, nelze ukončení jeho účasti podle § 148 obch. zák. vyloučit.

II. Na základě zmocnění obsaženého v ustanovení § 125 odst. 1 písm. d) obch. zák. nemůže valná hromada měnit společenskou smlouvu v osobách společníků.

III. Obchodní zákoník připouští ukončení účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným rozhodnutím valné hromady (vyloučení) pouze v případech a za podmínek výslovně uvedených v ustanovení § 113 a § 121.

IV. Společnost s ručením omezeným může nabýt vlastního obchodního podílu pouze v případech, kdy obchodní zákoník umožňuje vyloučení společníka ze společnosti rozhodnutím valné hromady (§ 113 a § 121) a kdy odkazuje na postup podle ustanovení § 113.

- Rozhodnutí Nejvyššího soudu, sp.zn. 29 Odo 396/2002, ze dne 20.3.2003

„Porušení obchodního tajemství je důvodem pro vyloučení společníka ze společnosti“

- Usnesení Nejvyššího soudu, sp.zn. 29 Odo 844/2006, ze dne 24. 4. 2007:

„Právní skutečností, zakládající bez dalšího změnu společenské smlouvy, může být pouze taková právní skutečnost, se kterou spojuje změnu společenské smlouvy právní předpis. Tak tomu je např. u zápisu zvýšení nebo snížení základního kapitálu do obchodního rejstříku (poté, co o něm rozhodla valná hromada) anebo u rozhodnutí o vyloučení společníka ze společnosti podle ustanovení § 113 odst. 3 a odst. 4 obch. zák. Přitom závěr o tom, že se v důsledku určité právní skutečnosti mění společenská smlouva, nemusí být v právním předpisu upraven výslovně, musí však být jednoznačně odvoditelný z kontextu jednotlivých ustanovení.“

- Usnesení Nejvyššího soudu, sp.zn. 29 Cdo 408/2007, ze dne 26. 3. 2008

„Nezbytnost snížení základního jmění při uzavření dohody o ukončení účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným spočívala v tom, že podle ustanovení § 120 obch. zák. společnost s ručením omezeným nemohla nabývat vlastních obchodních podílů, s výjimkou případů stanovených zákonem. Zákon přitom nabytí vlastních obchodních podílů připouštěl pouze pro případy, kdy umožňoval vyloučení společníka ze společnosti rozhodnutím valné hromady, tedy v již uvedených případech podle ustanovení § 113 a § 121 obch. zák., když stanovil, že obchodní podíl vyloučeného společníka může společnost převést na jiného společníka nebo na třetí osobu, a dále pak v odkazujících ustanoveních § 148 a § 149. Aby společnost mohla převést obchodní podíl uvolněný vyloučením společníka, musela jej nejprve sama nabýt. V jiných než uvedených případech však společnost vlastní obchodní podíl podle obchodního zákoníku v rozhodném znění nabýt nemohla.“

- Usnesení Nejvyššího soudu, sp.zn. 29 Odo 1007/2005, ze dne 31. 1. 2006:

„Povinnosti společníka vyplývají nejen ze zákona či společenské smlouvy, ale též ze zásad, na nichž je postaven obchodní zákoník, ze závazků převzatých společníkem vůči společnosti, popřípadě z jiných právních skutečností.“

- Rozsudek Krajského soudu, sp.zn. 29 Cm 577/93, ze dne 15. 2. 1995:

„Pro vyloučení společníka ze společnosti s ručením omezeným rozhodnutím soudu ve smyslu § 149 ObchZ, musejí být splněny stanovené podmínky, spočívající především v tom, že společník porušuje závažným způsobem své povinnosti.“

Z uvedeného ustanovení vyplývá, že společník musí porušovat své povinnosti nejen závažným způsobem, nýbrž i opakovaně, resp. soustavně.“

- Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp.zn. 29 Odo 1257/2006, ze dne 17. 4. 2009:

„Důvodem pro zrušení účasti společníka ve společnosti ve smyslu § 148 odst. 1 obch. zák. nemůže být ta okolnost, že ostatní společníci odmítli jeho nabídku na odkoupení zbývajících obchodních podílů, neboť rozhodnutí o tom, zda prodají obchodní podíly, je právem společníků a odmítnutím prodeje společníci žádnou povinnost neporušili.“

- Usnesení Nejvyššího soudu, sp.zn. 29 Cdo 4405/2010, ze dne 30. 11. 2011:

„Dopis může mít účinky výzvy podle § 149 obch. zák., která by odůvodňovala právo na vyloučení společníka ze společnosti.“

- Rozsudek Nejvyššího soudu, sp.zn. 29 Odo 1257/2006, ze dne 17. 4. 2007:

„Důvodem pro zrušení účasti společníka ve společnosti nemůže být ani to, že ostatní společníci odmítli jeho nabídku na odkoupení zbývajících obchodních podílů, neboť rozhodnutí o tom, zda prodají obchodní podíly, je právem společníků a odmítnutím prodeje společníci žádnou povinnost vůči dovolateli neporušili.“

- Rozsudek Krajského soudu v Brně, sp.zn. 29 Cm 619/93, ze dne 4. 5. 1995

„Důkazní břemeno v soudním sporu o vyloučení společníka ze společnosti s ručením omezeným ve smyslu § 149 ObchZ nese navrhuující společnost, která musí prokázat, že jsou splněny všechny podmínky, které pro vyloučení společníka ustanovení stanoví.“

- Usnesení Nejvyššího soudu, sp.zn. 29 Cdo 3243/2012, ze dne 18.2.2014

„Obecná výzva ke zdržení se jednání, kterým by byla společnosti způsobena další škoda a kterým by bylo poškozováno dobré jméno společnosti, nevymezuje dostatečně (resp. nijak) konkrétní jednání, kterým se měl jmenovaný dopustit porušení povinnosti společníka. V projednávané věci je přitom jinak zcela zřejmé, že jednáním, od kterého V. Š., dle dovolatelky, i přes výzvu neupustil, je vedení řízení o zrušení společnosti s likvidací. Nejvyšší soud proto ve shodě s odvolacím soudem uzavírá, že jeden z předpokladů pro to, aby soud mohl rozhodnout o vyloučení V. Š. ze společnosti, nebyl naplněn.“ *Tj. výzva musí obsahovat konkrétní vymezení okolností.*

- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci 8 Cmo 309/2009, ze dne 1.6.2010

„Odvolací soud konstatoval, že podle společnosti společník závažně z jeho účasti ve společnosti tím, že ani na výzvy společnosti nepředložil výpisy z trestního rejstříku, čímž jí znemožňuje výkon činnosti. V důsledku toho společnost DOPAX, s. r. o. se stejným předmětem podnikání jako společnost která pouze formálně patří synovi společníka, převzala část obchodních aktivit společnosti, čímž společnosti vznikla škoda.“

- Rozsudek Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 7 Cmo 89/94, ze dne 14. 3. 1995

„Pokud je společník společnosti s ručením omezeným současně jednatelem této společnosti, je nutno rozlišovat mezi jeho povinnostmi jednatele a povinnostmi společníka. Pro porušování povinností jednatele nelze společníka ze společnosti vyloučit, a to ani při splnění všech ostatních podmínek podle § 149 ObchZ.“

K podání žaloby podle § 149 ObchZ je legitimována pouze společnost, ze které má být společník vyloučen. K porušování povinností společníka, ke kterému dojde po podání žaloby, lze přihlídnout pouze tehdy, jestliže jsou již v době podání žaloby splněny podmínky pro vyloučení společníka.

- Rozsudek Vrchního soudu v Praze, sp.zn. 7 Cmo 16/97, ze dne 9. 4. 1997

„Ve věci návrhu společníka veřejné obchodní společnosti na její zrušení (§ 90 obch. zák.) je pasivně věcně legitimována společnost, nikoliv společník, který porušil podstatným způsobem společenskou smlouvu.“

- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp.zn. R II. 187/44, ze dne 11.10.1944:

„I stěžovatelé přiznávají, že se návrh na vyloučení veřejného společníka ze společnosti musí státi žalobou a že soudní výrok má moc konstitutivní; zastávají však názor, že má firemní soud sám zkoumat - dokud sporné řízení o vyloučení společníka není pravoplatně skončeno - zda nebude zahájením likvidace společnosti proti vůli ostatních společníků po výpovědi dané jedním společníkem podle čl. 123, čís. 6 obch. zák. porušen a ohrožen jiný právní zájem a účel sledovaný ostatními společníky žalujícími podle čl. 125 obch. zák. o vyloučení společníka dříve již vystouplého, totiž zájem na pokračování ve společnosti bez společníka vystouplého a vylučovaného.“

II. Praktická část

2 Způsoby ukončení účasti společníka

Zákon o obchodních korporacích ve svých ustanoveních uvádí výčet možných způsobů zrušení účasti společníka ve společnosti, kterými jsou

- vystoupení společníků
- dohodou účastníků
- vyloučení společníka
- zrušení účasti společníka soudem
- další způsoby zániku účasti společníka ve společnosti (např. zamítnutím insolvenčního návrhu nebo zrušením konkursu pro nedostatek jeho majetku; pravomocným nařízením výkonu rozhodnutí postižením obchodního podílu)
- převod obchodního podílu
- smrtí

Druhy zrušení účasti je možno dělit podle vyjádření vůle společníka na dobrovolné a nedobrovolné zrušení účasti.

2.1 Dobrovolnými způsoby zrušení účasti ve společnosti, tedy na základě vyjádřené vůle společníka jsou:

- vystoupení společníka,
- dohodou společníků,
- převodem obchodního podílu,
- zrušení účasti soudem na žádost daného společníka.

Tyto formy zrušení účasti jsou v podstatě dispozitivního charakteru, neboť zde jde o dobrovolné jednání společníka, přičemž je tedy jednání ponecháno více na vůli samotných konkrétních společníků.

2.2 Nedobrovolnými způsoby jsou ty, které jsou de facto proti vůli společníka, a to:

- zánik účasti vyloučením společníka soudem,
- vyloučení společníka,

- další způsoby zániku účasti společníka ve společnosti (např. zamítnutím insolvenčního návrhu nebo zrušením konkursu pro nedostatek jeho majetku; pravomocným nařízením výkonu rozhodnutí postižením obchodního podílu).

V této souvislosti jsou pak uváděna ustanovení kogentního charakteru, a to protože nedobrovolné ukončení účasti společníka je poměrně zásadním a závažným aktem a zásahem do sféry společníka, proto je tedy důležité, aby takovému společníkovi, jehož působení a účast je ukončována, bylo provázeno vysokou mírou ochrany plynoucí přímo z ustanovení zákona.

Dále se může jednat o způsob, který je zcela nezávislý na vůli společníka, a tím je např. smrt a s ní související dědění podílu.

Současná platná právní úprava umožňuje zrušit a ukončit účast společníka ve společnosti specifickými způsoby, které buď zákon výslovně definuje, nebo takovým způsobem předpokládá.

Zákon o obchodních korporacích upravuje svými ustanoveními možnosti zániku účasti společníků ve společnosti s ručením omezeným v dílu IV. Úprava je v tomto ohledu ucelená, přehledná a jednotlivá ustanovení na sebe logicky navazují. V tomto ohledu se liší zákon o obchodních korporacích od občanského zákoníku, protože jeho úprava se nejevila příliš přehlednou.

Obchodní zákoník upravoval zmiňovanou problematiku v ustanovení § 148 až § 149a, kdy tato ustanovení upravovala možné alternativy dobrovolného zrušení účasti působení společníka ve společnosti, v ustanovení § 149 pak bylo upraveno vyloučení společníka na základě soudního rozhodnutí, tedy nedobrovolné ukončení zrušení účasti.

3 Formy dobrovolného ukončení účasti společníka ve společnosti

Zrušení účasti společníka ve společnosti upravuje nejen zákon o obchodních korporacích, ale také občanský zákoník. Právo vystoupení společníka ze společnosti je zcela nová možnost související s právy společníků.

3.1 Vystoupení společníka

Již neplatná úprava obchodního zákoníku totiž tuto možnost neumožňovala, přičemž v tomto ohledu byla úprava vůči společníkům určitým způsobem diskriminační. Jednostranné vystoupení společníka ze společnosti, resp. jednostranné zrušení účasti společníka bez účasti

soudu totiž nebylo možné. To bylo také v rozporu s právem komunitárním, jehož snahou je co nejvyšší míra ochrany společníků a dalších investujících osob.

Na společníka je totiž nutno pohlížet jako na investora, kdy podíl ve společnosti je jeho investicí a práva s tímto související by měla být dle práva komunitárního také patřičně chráněna.

Vzhledem k tomu, že původní platná právní úprava neumožňovala společníkovi vůbec jednostranně vystoupit, tedy umožňovala vystoupení společníka ze společnosti pouze z určitých důvodů (z důvodu přeměny společnosti) nebo na základě rozhodnutí soudu, byli tak společníci v mnoha případech v takové situaci, kdy ve společnosti setrvali proti své vůli a proti svému vlastnímu přesvědčení. Právě to je dle mého názoru poměrně diskriminační, kdy tento stav nebyl žádoucí, jak ve vztahu ke společníkům, tak k tomu, jaké požadavky jsou kladeny na naše obchodní právo ve vazbě na již zmiňované právo komunitární.

Jak jsem již uváděl výše, problematiku společníka ve společnosti upravuje také nový občanský zákoník. V ustanovení zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník § 2739 je uvedeno, že „Společník může ze společnosti vystoupit, a to i bylo-li trvání společnosti ujednáno na dobu určitou; ne však v nevhodné době nebo k újmě ostatních společníků. Z vážných důvodů však může vystoupit kdykoli, a to i když byla dohodnuta výpovědní doba.“²⁴

Současně tuto problematiku upravuje také již uváděný speciální zákon (tedy ve vztahu k občanskému zákoníku), a to tedy zákon o obchodních korporacích. Dle platného ustanovení § 202 odst. 1 zákona o obchodních korporacích může společník ze společnosti vystoupit jen, připouští-li to tento zákon.²⁵

Je to možné v případě, kdy společník nesouhlasí s přijatým rozhodnutím valné hromady ve věci:

- změně převažující povahy podnikání společnosti, nebo
- prodloužení trvání společnosti, což je ovšem podmíněno tím, že na valné hromadě společník hlasoval proti.²⁶

Společenská smlouva může svým, v tomto smyslu formulovaným obsahem, upravit rozsah důvodů k vystoupení společníka ze společnosti, je však možné soubor těchto důvodů jen

²⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 2739

²⁵ Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, § 202 odst. 1

²⁶ Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, § 202 odst. 2

zúžit, ne tyto důvody jakkoliv rozšiřovat, neboť toto by bylo v rozporu se zákonem o obchodních korporacích a s novým občanským zákoníkem.

Možnost zrušit účast ve společnosti připouští zákon o obchodních korporacích ve vazbě na příplatkovou povinnost společníka (viz § 164).

Dále tuto možnost zákon připouští také v souvislosti s nedůvodnou nečinností orgánu společnosti v případě, že měla vyslovit souhlas s převodem podílu v případě, kdy je převod obchodního podílu podmíněn jeho souhlasem (viz § 207).

Dále je tato možnost připuštěna v situaci, kdy je vyjádřen nesouhlas společníka se změnou právní formy (což je uvedeno v jiném zákoně, a to zákoně č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, (dále také jen „zákon o přeměnách“), konkrétně v ustanovení § 376).

3.1.1 Shrnutí

- provedené srovnání vystoupení společníka ze společnosti dle obchodního zákoníku a dle zákona o obchodních korporacích

V době platnosti obchodního zákoníku bylo ustanoveno, že „společník nemohl ze společnosti vystoupit, ale mohl v případě, že nešlo o jediného společníka, podat soudu návrh na zrušení jeho účasti ve společnosti. Toto však bylo možno využít za takových okolností, kdy na společníkovi nebylo možno spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval“²⁷. Skutečné důvody zrušení účasti společníka ve společnosti lze dovozovat z následného rozhodování soudů místně příslušných, které se po podání návrhu těmito uplatňovanými důvody zabývaly a mezi které lze zařadit důvody týkající se zdravotního stavu společníka, jeho subjektivní důvody ekonomického charakteru, nástup do funkce neslučitelné s účastí na podnikání, případně zmar toho, proč společník do společnosti vstoupil.

Novela občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích upravuje vystoupení společníka ve smyslu liberalizace, uvolnění svázanosti možností jednostranného vystoupení společníka ze společnosti a významnou měrou deklaruje vyšší úroveň hájení zájmů a práv společníků obchodních společností. Tento krok je vyjádřením zákonné ochrany investice společníka a zároveň také ochranou jeho subjektivních zájmů a postojů ve vztahu

²⁷ Zákon č. 513/2012 Sb., obchodní zákoník, § 148 odst. 1

k nepřijatelnosti jeho dalšího setrvávání v obchodní společnosti, a to například z toho důvodu, že již nejsou nadále platné cíle a důvody toho, proč společník do společnosti vstoupil.

3.2 Vystoupení v souvislosti s příplatkovou povinností

Zákon o obchodních korporacích uplatňuje ve svém ustanovení také situaci související s příplatkovou povinností jednotlivých společníků. Zákon o obchodních korporacích stanovuje, že dle ustanovení § 162 může být usnesením valné hromady společníkům uložena povinnost poskytnout peněžitý příspěvek (toto je uváděno jako „příplatková povinnost“).²⁸ V případě porušení této povinnosti společníkem, může mu pak hrozit sankce, což bylo upraveno také v obchodním zákoníku, kdy jde o sankci spočívající v povinnosti uhradit úrok z prodlení z dlužné částky. Dle ustanovení zákona o obchodních korporacích je možno za porušení příplatkové povinnosti společníka vyloučit ze společnosti, což ovšem platí jen ve vazbě na podíl, ke kterému nebyla příplatková povinnost splněna. Tím je deklarována ochrana společnosti a tedy i ostatních společníků před tím, kdo schválenou a uloženou příplatkovou povinností neplní a porušuje tak společná ujednání.

Zákon ovšem na druhou stranu působí také na ochranu společníka, který s uložením a následným vyžadováním příplatkové povinnosti nesouhlasí a pro kterého je tato povinnost zásadním důvodem pro ukončení působení ve společnosti, respektive tedy zrušení jeho účasti v ní. Zákon totiž takovému společníkovi umožňuje jednostranné vystoupení ze společnosti, tzv. abandonní právo společníka. Společník však může z tohoto důvodu vystoupit jen ve smyslu toho podílu, ke kterému se příplatková povinnost váže.²⁹ Možnost vystoupení společníka ze společnosti z důvodu nesouhlasu s příplatkovou povinností je upravena v ustanovení § 164 zákona o obchodních korporacích, kdy je uvedeno toto, že: „Společník, který pro příplatkovou povinnost nehlasoval, může společnosti písemně oznámit, že vystupuje ze společnosti ohledně podílu, na který je příplatková povinnost vázána. Účinností vystoupení společníka ze společnosti tato uložená příplatková povinnost zaniká.“³⁰

Zákon také stanovuje, že realizovat vystoupení ze společnosti lze do 1 měsíce ode dne rozhodnutí valné hromady o příplatkové povinnosti nebo ode dne, kdy mu bylo oznámeno, že

²⁸ Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, § 162

²⁹ ELIÁŠOVÁ. K některým novinkám v právech akcionářů podle zákona o obchodních korporacích – část I. [online]. [cit.2014-05-24]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/k-nekterym-novinkam-v-pravech-akcionar-u-podle-zakona-o-obchodnich-korporacich-cast-i-94373.html>

³⁰ Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, § 164

valná hromada rozhodla o příplatkové povinnosti bez účasti tohoto společníka nebo že bylo o příplatkové povinnosti rozhodnuto mimo valnou hromadu. Pokud tato lhůta není splněna, tak se k uplatnění důvodu vystoupení nepřihlédne.

Je také nutné, aby byla splněna vkladová povinnost, k níž se příplatková povinnost váže.³¹

V ujednání ve společenské smlouvě může být možnost vystoupení společníka ze společnosti v souvislosti s příplatkovou povinností upravena jinak, tedy vyloučena nebo omezena.

V případě splnění podmínek pro předemtné zrušení účasti společníka, bude vystoupení společníka účinné posledním dnem měsíce, ve kterém bylo písemné oznámení o vystoupení společníka doručeno společnosti.

3.2.1 Shrnutí

- provedené srovnání vystoupení společníka ze společnosti v souvislosti s příplatkovou povinností dle obchodního zákoníku a dle zákona o obchodních korporacích

Po provedeném srovnání bylo zjištěno, že v obchodním zákoníku, konkrétně v ustanovení § 121 byla příplatková povinnost taktéž upravena, ovšem společník, který s příplatkovou povinností nesouhlasil, nemohl ze společnosti jednostranně vystoupit.

Povinnost úhrady příplatkové povinnosti musela být upravena ve společenské smlouvě a o jejím uložení rozhodovala valná hromada. Ustanovení obchodního zákoníku umožňovalo dobrovolné poskytnutí příplatku se souhlasem valné hromady.

Novelizace přinesla v tomto směru zásadní posun ve smyslu uplatnění a upevnění práv společníka, tak jak jsem již uváděl v předchozím shrnutí. Dle mého názoru je novelizovaná úprava nastolena tak, aby bylo i zákonem respektováno to, že společník může opustit společnost v případě, že není přesvědčen o tom, že má být příplatková povinnost uhrazena a když s ní vyjádřil písemně svůj nesouhlas. Může totiž docházet k takovým situacím, kdy toto splnění příplatkové povinnosti není možno z důvodu ekonomické situace společníka nebo v takovém případě, kdy by splněním příplatkové povinnosti mohl být chod společnosti určitým způsobem „uměle“ udržován atd.

³¹ Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, § 164

3.3 Vystoupení společníka pro nedůvodnou nečinnost orgánu společnosti při převodu obchodního podílu, kdy převod je podmíněn souhlasem tohoto orgánu.

Tato část práce je zaměřena na situaci, kdy je možné dle aktuální právní úpravy vystoupení společníka v případě nečinnosti orgánu společnosti. Jde o formu nečinnosti zcela konkrétně upravenou zákonem, a to nečinnost v souvislosti s udělením souhlasu s převodem obchodního podílu společníka. Ustanovení § 207 odst. 2 zákona o obchodních korporacích totiž uvádí, že „Podmíní-li společenská smlouva převod podílu podle odstavce 1 souhlasem některého z orgánů společnosti a není-li souhlas udělen do 6 měsíců ode dne uzavření smlouvy o převodu, nastávají tytéž účinky, jako při odstoupení od smlouvy, ledaže je ve smlouvě o převodu určeno jinak. Smlouva o převodu podílu nenabude účinnosti dříve, než bude souhlas udělen.“³²

V návaznosti na toto je pak v § 207 odst. 3 zákona o obchodních korporacích uvedeno, že není-li orgán společnosti činný při převodu obchodního podílu nebo neudělí-li souhlas bez udání důvodu, je pak společník oprávněn po zániku smlouvy odstoupením, a to do 1 měsíce ode dne zániku smlouvy odstoupením od smlouvy, v jiném případě se k vystoupení nepřihlíží.

3.3.1 Shrnutí

- provedené srovnání vystoupení společníka ze společnosti z důvodu nečinnosti orgánu společnosti dle obchodního zákoníku a dle zákona o obchodních korporacích

Po provedeném srovnání je zřejmé, že změna nastala již primárně v možnostech převodů obchodních podílů.

Podle již neplatného obchodního zákoníku mohl se souhlasem valné hromady společník smlouvou převést svůj obchodní podíl na jiného společníka, nestanovila-li společenská smlouva jinak. Jak tedy vyplývá, byl souhlas valné hromady vyžadován. Převod na jinou osobu byl možný jen v případě, že to bylo připuštěno společenskou smlouvou, kdy toto mohlo být dle obsahu společenské smlouvy také podmíněno i souhlasem valné hromady. Podíl byl převoditelný vždy v případě jednočlenné společnosti.

Smlouva o převodu obchodního podílu musela mít písemnou formu a nabyvatel, který nebyl společníkem, v ní musel prohlásit, že přistupuje ke společenské smlouvě, popřípadě

³² Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, § 207 odst. 2

stanovám. Podpisy musely být úředně ověřeny. Převodce ručil za závazky, které přešly převodem obchodního podílu, kdy účinky převodu nastaly dnem doručení účinné smlouvy o převodu.³³

Nyní tedy u převodu podílu na jiného společníka není souhlas vyžadován (není-li ve společenské smlouvě upraveno jinak) a souhlas valné hromady je vyžadován u převodu na jinou osobu, tedy osobu, která není společníkem společnosti.

Obchodní zákoník speciálně zrušení účasti z důvodu nečinnosti orgánu speciálně neupravoval a neumožňoval. V tomto tedy nastala poměrně zásadní změna, kdy zákon svým ustanovením reguluje svým způsobem konání společnosti v případě ukládání souhlasů. V této podobě tedy novela působí ve smyslu ochrany práv společníka před nečinností orgánu společnosti v tom smyslu, že pokud je orgán společnosti nečinný a společník tedy nemůže převést podíl na jinou osobu, má právo ze společnosti vystoupit. Toto platí v případě, že orgán společnosti se souhlasem otálí a vůbec jej nevydá anebo i v případě, že vyjádří nesouhlas, ale tento dostatečně neodůvodní. Je tedy zřejmé, že zákon tímto pamatuje i na situace, kdy orgán společnosti nemusí převod v ochraně společnosti odsouhlasit, ale má povinnost o tomto podat relevantní zdůvodnění.

3.4 Vystoupení společníka ze společnosti z důvodu nesouhlasu společníka s přeměnou společnosti

Jako další a poslední variantou možných forem dobrovolného zániku účasti ve společnosti je vystoupení z důvodu nesouhlasu společníka se změnou právní formy podle zákona č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, (dále také jen „zákon o přeměnách“, což je upraveno v ustanovení § 376 až § 378, kdy je tedy možnost pro společníka týkající se jednostranného vystoupení upravena konkrétně v § 376 zákona o přeměnách, dle kterého platí, že „Společník, který se změnou právní formy společnosti s ručením omezeným nesouhlasí, má právo ze společnosti s ručením omezeným vystoupit ve lhůtě 30 dnů ode dne, kdy byla změna právní formy schválena valnou hromadou, jestliže

- byl společníkem společnosti s ručením omezeným ke dni konání valné hromady, která schválila změnu právní formy, a
- hlasoval proti schválení změny právní formy.³⁴

³³ Obchodní zákoník, § 115

³⁴ Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, § 376 odst. 1

V případě uplatnění této formy vystoupení společníka ze společnosti, je potřeba toto učinit písemným oznámením vystupujícího společníka s jeho úředně ověřeným podpisem. Toto ovšem musí být učiněno ve stanovené lhůtě, a to nejpozději do 30 dnů od rozhodnutí valné hromady o přeměně společnosti. V případě, že je o přeměně společnosti rozhodnuto mimo valnou hromadu, je počátek běhu této 30-ti denní lhůty odvozen od okamžiku doručení návrhu na přijetí rozhodnutí o přeměně společnosti.

Společník vystupující ze společnosti však musí:

- být společníkem v okamžiku jednání valné hromady, která přijala rozhodnutí o přeměně
- hlasovat proti přijetí tohoto rozhodnutí

K zániku účasti společníka ve společnosti dochází k okamžiku zápisu přeměny společnosti do obchodního rejstříku vedeného příslušným soudem.

3.4.1 Shrnutí

- provedené srovnání vystoupení společníka ze společnosti z důvodu nesouhlasu s přeměnou společnosti dle obchodního zákoníku a dle zákona o obchodních korporacích

Vystoupení společníka ze společnosti z důvodu nesouhlasu s přeměnou společnosti je upraveno stejnou měrou a ve stejné podobě jak v obchodním zákoníku, tak v zákoně o obchodních korporacích. Proto není možno konstatovat, že by došlo k rozdílům, které by bylo možno analyzovat. Z toho lze v kontextu s analyzovanou novelou dovodit, že úprava problematiky byla dostačující i ke dni 31. 12. 2013 bez nutnosti změny stavu.

Možné zrušení účasti společníka ve společnosti bylo upraveno obchodním zákoníkem v ustanovení § 149a. Podle uvedeného ustanovení platilo, že „účast společníka ve společnosti může skončit i dohodou všech společníků. Stejně tak jako nyní, musela mít uzavřená dohoda písemnou formu a podpisy musely být taktéž úředně ověřeny.“³⁵

3.5 Vystoupení společníka ze společnosti dohodou společníků

Nejčastější formou zrušení účasti společníka ve společnosti je dohoda společníků. Společníci dohodu uzavírající, jsou jednotlivými stranami tohoto aktu. S ohledem na zásadní vliv takové

³⁵ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, § 149a

dohody, musí být tato dohoda sepsána v písemné podobě a podpisy na ní musí být úředně ověřeny. Společníci mají předkupní právo na uvolněný podíl po odstoupícím společníkovi. Pokud dojde k situaci, že předkupní právo platí hned několik společníků, tedy více než jeden, tak dojde k rozdělení takového podíl v takovém poměru, v jakém jsou jejich podíly.³⁶ Zákon o korporacích uvádí, že pokud dojde k situaci, kdy není možno uvolněný obchodní podíl prodat, tak „se ve lhůtě 3 měsíců podle § 213 odst. 1 a 2 určí výše vypořádacího podílu ke dni zániku účasti ve společnosti podle § 36 odst. 2 a společnost ho do 1 měsíce od uplynutí tříměsíční lhůty podle § 213 odst. 1 a 2 vyplatí oprávněné osobě“.³⁷

Společníci mohou do sepsané společenské smlouvy zakotvit ustanovení o tom, že dle § 214 odst. 1, se bude postupovat vždy, tj. bez toho, že by bylo postupováno dle ustanovení § 213 odst. 1. Když je vypořádací podíl oprávněné osobě vyplacen, musí být také orgánem společnosti rozhodnuto o přechodu uvolněného obchodního podílu na zbývající společníky poměrně podle jejich podílů, minimální výše protiplnění každého společníka bude odpovídat výši vyplaceného vypořádacího podílu. V případě, že nedojde k přechodu uvolněného obchodního podílu na zbývající společníky, musí společnost snížit svůj základní kapitál o vklad společníka, jehož účast ve společnosti zanikla. Jestliže společnost tuto povinnost nesplní, příslušný soud ji i bez návrhu zruší a nařídí její likvidaci.³⁸

3.5.1 Shrnutí

- provedené srovnání zrušení účasti společníka na základě dohody dle obchodního zákoníku a dle zákona o obchodních korporacích

Po provedeném srovnání mohu uvést, že možnost zrušení účasti společníka je shodně upravena jak v obchodním zákoníku, tak v zákoně o obchodních korporacích. Při prostudování souvisejících ustanovení však mohu konstatovat, že různě jsou v obou zákonech upraveny následné dispozice s uvolněným obchodním podílem.

Ustanovení obchodního zákoníku totiž stanovila, že uvolněný obchodní podíl přecházel na společnost. Ustanovení zákona o obchodních korporacích je jiná. Účast společníka ve společnosti končí v obou zákonech ke dni ujednání společníků v dohodě. Tímto dnem se také uvolňuje obchodní podíl odstoupujícího společníka a současně se mění společenská smlouva. Jak jsem již uvedl výše, dle ustanovení obchodního zákoníku přecházel uvolněný obchodní

³⁶ Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, § 213 odst. 1

³⁷ Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, § 214 odst. 1

³⁸ Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, § 215 odst. 1

podíl na společnost a společnost byla povinna naložit s uvolněným obchodním podílem podle ustanovení §113 odst. 5 a 6 obchodního zákoníku. Ve smyslu tohoto ustanovení společnost mohla uvolněný obchodní podíl převést na jiného společníka nebo třetí osobu, a to se souhlasem valné hromady. V případě, že k převodu nedošlo, měla valná hromada ve lhůtě šesti měsíců rozhodnout o tom, zda se sníží základní kapitál společnosti o vklad společníka, který ukončil svoji účast, nebo zda tento podíl převezmou společníci, a to ve výši adekvátní poměru svých obchodních podílů za úplaty ve výši vypořádacího podílu. Společníkovi, který ukončil svoji účast ve společnosti, vznikl podle ustanovení § 150 obchodního zákoníku nárok na vypořádací podíl, který byl splatný bez zbytečného odkladu poté, kdy společnost naložila s obchodním podílem podle §113 odst. 5 a 6 obchodního zákoníku. Bylo však nutno splnit podmínku splaceného vkladu do základního kapitálu odpovídající uvolněnému obchodnímu podílu do šesti měsíců ode dne, kdy k vyloučení společníka došlo. V opačném případě pak až po splacení tohoto vkladu.

Naopak podle novely, má společnost při disponování s uvolněným obchodním podílem statut disponujícího zmocněnce a má povinnost s podílem naložit podle ustanovení § 213 nebo § 215 zákona o obchodních korporacích. To tedy znamená, že novela vyloučila přímý přechod podílu ze společníka na společnost.

Ve vztahu k postavení společníka nedošlo k žádným zásadním změnám, ovšem ty jsou obsaženy ve výše uvedených ustanoveních týkajících se nakládání s uvolněným podílem. Novela zajišťuje možnost přímého převodu podílu na společnost, ale je zajištěno, že společnost je povinna jako zmocněnec s podílem naložit dle zákona. Právo na uzavření dohody společníků a její forma dohody musí být notářským zápisem, tzn. veřejnou listinou.

3.6 Převod obchodního podílu

Převod obchodního podílu je stejně jako uzavření dohody nejužívanější formou ukončení účasti společníka ve společnosti. Jedná se o situaci, kdy společník na základě vyjádření vlastní vůle realizuje svůj záměr a zájem podíl převést a to jak na jiného společníka, tak na jinou osobu.

Úprava možnosti převodu obchodního podílu se obecně nemění, a to s tím, že možnost podmínit převod souhlasem některého z orgánů společnosti je myšlena obecně, tedy na skutečnost převodu, nikoliv na určení konkrétní osoby. Pakliže se společenská smlouva

odchýlí a upraví nutný souhlas i s konkrétní osobou, pak bude platit i tato úprava.³⁹ Ustanovení § 207 odst. 1 zákona o obchodních korporacích stanoví, že každý společník má možnost svůj podíl převést na jiného společníka“.⁴⁰ Zákon připouští možnost převodu obchodního podílu i na osobu odlišnou od společníka společnosti, pokud tedy společenská smlouva nestanoví jinak. Smlouva o převodu nenabude účinnosti dříve, než bude souhlas udělen.⁴¹

Smlouva o převodu obchodního podílu musí být uzavřena v listinné písemné podobě. Okamžikem účinnosti smlouvy o převodu obchodního podílu zaniká samotná účast společníka ve společnosti.

3.6.1 Shrnutí

- provedené srovnání zrušení účasti společníka ze společnosti v důsledku převodu podílu dle obchodního zákoníku a dle zákona o obchodních korporacích

Převod obchodního podílu na jinou osobu než jiného společníka, byl upraven v obchodním zákoníku tak, že to bylo umožněno v případě připuštění společenskou smlouvou, kdy mohl být podmíněn převod obchodního podílu na jinou osobu souhlasem valné hromady.

Oproti tomu zákon o obchodních korporacích tento souhlas valné hromady při převodu podílu na jiného společníka již výslovně neukládá, pokud tedy nestanoví společenská smlouva jinak. Při převodu podílu na jinou osobu dle ustanovení zákona o obchodních korporacích je požadován výslovně souhlas valné hromady, není-li to upraveno společenskou smlouvou jinak. Pokud se tedy jedná o situaci, kdy je takový souhlas valné hromady vyžadován, tak v případě že není udělen tak smlouva o převodu podílu účinnosti nenabývá a není v platnosti. Toto má potom samozřejmě návaznost na případnou nečinnost orgánu společnosti a z toho plynoucí důsledky.

K žádným zásadním změnám týkající se možnosti převodu podílu tedy ve vztahu k postavení společníků nedošlo. Novela obsahuje popis toho, co nastane v situaci, kdy ve skutečnosti převod obchodního podílu nenastal. Souvisí to s ideou novelizace týkající se ochrany práv společníka a samozřejmě také třetích osob, tedy investorů a jejich zamýšlených investic do

⁴⁰ Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, § 207 odst. 1

⁴¹ Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, § 208 odst. 1

podílu ve společnosti. Určením časové neplatnosti smlouvy, je nastolením právní jistoty pro případ absence souhlasu orgánu společnosti.

3.7 Zrušení účasti společníka soudem

Dle ustanovení § 205 zákona o obchodních korporacích má společník možnost navrhnout soudu, aby soud zrušil jeho účast ve společnosti, nelze-li na něm spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval, což neplatí, jedná-li se o jediného společníka. Podmínky splnění této „nemožnosti spravedlivého požadavku“ jsou shodné s tím, jak to bylo uplatňováno v době platnosti obchodního zákoníku.

Zákon nemůže přesně postihovat, vymezovat a definovat všechny důvody, které by za uváděnou „nemožnost spravedlivého požadavku“ bylo možno vztáhnout, a proto jsou tyto důvody patrný zejména ze soudních rozhodnutí např. vztahujících se k uvedené problematice. Samozřejmě, že právní veřejnost zaujímá stanoviska a ty se stále vyvíjí a je proto možno očekávat nové právní názory k ZOK. Prozatím jsou takto definovány takové situace, kdy se jedná o zdravotní stav, majetkovou, respektive ekonomickou situaci atd.

V případě vydání kmenového listu platí, že bez zbytečného odkladu po zrušení účasti společníka ve společnosti odevzdá společník společnosti kmenový list, který je cenným papírem, lze ho vydat pouze jako listinu „se kterou je právo spojeno takovým způsobem, že jej po vydání cenného papíru nelze bez této listiny uplatnit ani převést.“⁴²

3.7.1 Shrnutí

- provedené srovnání zrušení účasti společníka ve společnosti soudem dle obchodního zákoníku a dle zákona o obchodních korporacích.

Podle obchodního zákoníku sice nebyla připuštěna možnost jednostranného vystoupení společníka ze společnosti, ale umožňovala mu navrhnout soudu, aby jeho účast ve společnosti svým rozhodnutím zrušil. To bylo možné za situace, kdy po společníkovi nešlo spravedlivě požadovat další setrvání ve společnosti, jak již bylo uvedeno výše. Nelze konstatovat, že by novelou došlo ke změnám oproti již neplatné úpravě obchodního zákoníku.

Možnost zrušení účasti tímto způsobem je také vyjádřením ochrany a zajištění práv společníka, ovšem za účasti orgánu veřejné moci, tedy soudu, kdy je na jeho zodpovědnosti,

⁴² § 514 OZ

aby posoudil a rozhodl o tom, zda jsou uplatňované důvody ke zrušení účasti společníka oprávněné či nikoliv.

Řízení ve věci se zahajuje u místně příslušného okresního soudu vždy jen návrh společníka, který má zájem ze společnosti vystoupit, a na straně tohoto společníka je pak to, aby doložil existenci důvodů pro souhlasné rozhodnutí soudu.

3.8 Nedobrovolné způsoby zrušení účasti ve společnosti

Nedobrovolnými způsoby zrušení účasti ve společnosti, tedy na základě vyjádřené vůle společníka jsou: Vyloučení společníka ze společnosti s ručením omezeným je institutem, který není vyjádřením dobrovolnosti či vůle společníka, ale naopak, je institutem, který je uplatněn proti vůli společníka a uplatní se například v případě, že společník zvláště závažným způsobem porušuje svoje povinnosti, které mu vyplývají z jeho vztahu se společností a jinými společníky. V případě, že se společnost domáhá vyloučení společníka ze společnosti, tak to není možno učinit bez toho, aby na takovou skutečnost byl společník společností řádně upozorněn. Společník musí být nejprve společností vyzván ke splnění povinnosti, jejíž neplnění je následně důvodem k návrhu vyloučení společníka ze společnosti. Touto výzvou pak musí být společník také písemně upozorněn na možnost vyloučení.

Pokud by došlo k takovému porušení povinností, kdyby to sebou neslo takový právní následek, který by nebylo možno napravit nebo odstranit, tak tato výzva předcházet nemusí. V případě vyloučení má společník povinnost odevzdat společnosti kmenový list, pokud byl vydán.⁴³

3.8.1 Shrnutí

Vyloučení společníka bylo upraveno již v obchodním zákoníku a to i s povinností společníka písemně vyrozumět o možnosti vyloučení a vyzvat jej ke splnění své povinnosti. Bylo to upraveno v ustanovení § 149 obchodního zákoníku a souhlas byl vyžadován od společníků s vklady představujícími alespoň jednu polovinu základního kapitálu.

Po provedeném srovnání lze konstatovat záměr zákonodárce o zajištění účinného postupu společnosti vůči těm společníkům, kteří neplní povinnost vyplývající z právního vztahu společníka a společnosti nebo své povinnosti porušují. V případě takového porušení, a to i

⁴³ Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, § 204

jednorázového, které by mělo za následek neodstranitelné právní následky vůči společnosti, totiž zákon nestanoví povinnost společnosti, aby společníka na možnost vyloučení upozornila.

Toto je možno popsat jako liberalizační prvek možného postupu společnosti vůči povinnosti porušujícímu společníkovi. Ačkoliv to v zákoně není výslovně upraveno, tak povinnosti jsou majetkové, tedy související se splněním vkladové a příplatkové povinnosti. Dále se jedná o povinnosti osobního charakteru, kterými jsou jednání a chování, loajalita, zákaz konkurence atd.

K vyloučení společníka může dojít, když společník nesplní úhradu vkladové povinnosti, kdy se to týká vyloučení pouze toho podílu společníka, který není splacen. Na vyloučení společníka se použijí obdobně ustanovení občanského zákoníku upravující vyloučení člena spolku pro závažné porušení povinností; přičemž se nepoužije ustanovení o možnosti přezkoumat vyloučením soudem.⁴⁴

Z Usnesení Nejvyššího soudu ČR, č. 10don 132/97 vyplývá:

- Možnost vyloučit společníka pro nesplacení podílu není sankční povahy, nýbrž směřuje k ochraně třetích osob. Jakmile je tedy vklad společníka placen, pomine důvod dbát zájmu ochrany třetích osob na splacení vkladu a tím tedy pomíjí i důvod vyloučení společníka ze společnosti.
- Jestliže společník splatí dlužný vklad dříve, než valná hromada rozhodne o jeho vyloučení, společnost nemá nadále právní důvod pro vyloučení společníka a zůstává jí pouze právo na úroky z prodlení.

3.9 Další způsoby zániku účasti společníka ve společnosti

- (např. zamítnutím insolvenčního návrhu nebo zrušením konkursu pro nedostatek jeho majetku; pravomocným nařízením výkonu rozhodnutí postižením obchodního podílu).

Podle zákona o obchodních korporacích, účast společníka ve společnosti zaniká zamítnutím insolvenčního návrhu pro nedostatek jeho majetku nebo zrušením konkursu proto, že je jeho majetek zcela nedostačující.

Účast společníka ve společnosti zaniká také pravomocným nařízením výkonu rozhodnutí postižením obchodního podílu nebo právní mocí exekučního příkazu k postižení obchodního podílu po uplynutí lhůty uvedené ve výzvě ke splnění vymáhané povinnosti podle jiného

⁴⁴ Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, §151

právního předpisu a, byl-li v této lhůtě podán návrh na zastavení exekuce, právní mocí rozhodnutí o tomto návrhu, není-li obchodní podíl převoditelný.

V tomto případě vzniká povinnost odevzdání kmenového listu v případě, že byl vydán. Zákon pro ochranu společníka v situaci případného zrušení takového rozhodnutí, jehož následkem je zánik účasti společníka, uvádí, že zrušením se účast společníka opět obnovuje. Pokud by v mezidobí mezi vydáním a zrušením rozhodnutí došlo k vyplacení vypořádacího podílu ze strany společnosti, je obnova účasti společníka ve společnosti zavázána nahrazením již vyplaceného podílu, a to ve lhůtě v 2 měsících od nabytí právní moci zrušení rozhodnutí.

Konkurs je možný způsob řešení úpadku dlužníka v tom smyslu, kdy na základě rozhodnutí o prohlášení konkursu jsou zjištěny veškeré jeho dluhy, respektive tedy pohledávky jeho věřitelům a ty jsou následně zásadně a poměrně uspokojeny po zpeněžení majetkové podstaty s tím, že neuspokojené pohledávky nebo jejich části nezanikají. Majetkovou podstatou je myšlen soubor majetkových hodnot dlužníka. O prohlášení konkursu rozhoduje insolvenční soud, kdy je jmenován insolvenční správce.

V případě, že dojde ke zpeněžení podílu v rámci konkursního řízení, uplatní se postup ve smyslu postupu při uvolnění podílu. V situaci, kdy podíl není zpeněžen ve lhůtě 60 dnů od prohlášení konkursu, je uplatněn takový postup, jako při vystoupení společníka a vypořádací podíl je určen ve smyslu ustanovení § 214 zákona o obchodních korporacích.

3.9.1 Shrnutí

– provedené srovnání dalších způsobů zániku účasti společníka ve společnosti (např. zamítnutím insolvenčního návrhu nebo zrušením konkursu pro nedostatek jeho majetku; pravomocným nařízením výkonu rozhodnutí postižením obchodního podílu)

Udělením příklepu v řízení o výkon rozhodnutí nebo v exekuci postižením obchodního podílu společníka ve společnosti se vydražitel stal společníkem namísto toho, jehož obchodní podíl byl vydražen. V situaci společnosti pouze s jedním společníkem, se podíl stal součástí majetkové podstaty, kdy pro práva k výkonu jeho práv je způsobilý pouze insolvenční správce.

K obnovení účasti společníka ve společnosti pak mohlo dojít za situace pravomocně zastaveného výkonu rozhodnutí postižením podílu společníka ve společnosti nebo pravomocně zastavené exekuce podle zvláštního právního předpisu.

V případě zrušení rozhodnutí konkursu na majetek dlužníka z důvodu jiného, než po splnění rozvrhového usnesení nebo pro nedostačující majetek se také účast společníka ve společnosti obnovuje.

Obchodní zákoník konstatoval, že stejné účinky jako zrušení účasti společníka ve společnosti soudem má prohlášení konkursu na majetek společníka, přičemž oproti tomu v zákoně o obchodních korporacích je uvedeno zrušení konkursu z důvodu nedostačujícího majetku pro uspokojování v průběhu konkursu. Z toho lze dovodit záměr ochrany zájmů společnosti, tak ovšem také společníka. Právní úprava totiž spatřuje rozdíl mezi prohlášením konkursu a jeho zrušením z důvodu nedostatku majetku.

Ve sledovaném případě sice nedošlo k žádným zásadním změnám, ale ochrana společnosti a společníka je vázána na změnu úpravy související s problematikou samotného konkursu.

Z Usnesení Nejvyššího soudu ČR 29 Cdo 3411/2007⁴⁵ vyplývá, že prohlášením konkursu zaniká účast společníka ve společnosti a vzniká mu právo na vypořádací podíl, v takovém případě obchodní podíl do konkursní podstaty spadá, ale pouze v podobě vypořádacího podílu jako ryze majetkového práva. Účinky prohlášení konkursu nastávají okamžikem zveřejnění rozhodnutí o prohlášení konkursu v insolvenčním rejstříku.⁴⁶ V tomto okamžiku nastávaly účinky zrušení účasti ve dle obchodního zákoníku.

Insolvenční soud rozhodne o zrušení konkursu, zjistí-li, že pro uspokojení věřitelů je majetek dlužníka zcela nepostačující; přitom se nepřihlíží k věcem, právům a jiným majetkovým hodnotám vyloučeným z majetkové podstaty, v tomto případě nastávají účinky zrušení účasti tak, jak to uvádí zákon o obchodních korporacích.

V tomto případě jde o formu ochrany zájmů jak společnosti, tak společníka, protože v dnešní době může dojít k takové situaci, kdy je podán návrh na prohlášení konkursu „uměle“ s tím, že úpadek společníka není vůbec zjištěn atd.

⁴⁵Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. března 2003, sp. zn. 29 Odo 396/2002. [online]. [cit.2014-03-24]. Dostupné z: http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/

⁴⁶Insolvenční rejstřík. [online]. [cit.2014-04-24]. Dostupný z: <http://insolvenzni-zakon.justice.cz/obecne-informace/konkurs.html> ke dni 24.4.2014.

3.10 Zrušení účasti nezávisle na společníkovi (úmrtí společníka a dědění podílu)

V případě úmrtí společníka nastává situace, kdy se podíl po zemřelém společníkovi stává předmětem dědictví, pokud dědic jako takový existuje. V případě absence dědiců pak řeší dědictví po zemřelém Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových.

Při získání podílu děděním má dědic možnost domáhat se zrušení své účasti ve společnosti soudem, pokud existují důvody, pro které na tomto dědici nelze spravedlivě požadovat, aby v obchodní společnosti setrval, kdy je toto podpořeno také občanským zákoníkem.

Toto právo musí dědic uplatnit ve lhůtě do 3 měsíců od právní moci usnesení soudu o dědictví, přičemž k pozdějšímu se nepřihlíží.

Dědic, který se domáhá zrušení své účasti ve společnosti soudem, se nesmí podílet na činnosti společnosti, ani když takovouto povinnost určuje společenská smlouva, ledaže se s ostatními společníky dohodne písemně jinak. Účast dědice ve společnosti nelze zrušit, jedná-li se o jediného společníka.

V případě, že dědic dědictví odmítá, tak k dědění podílu nedochází a účinky nenastávají.

3.10.1 Shrnutí

- provedené srovnání zrušení účasti společníka na základě úmrtí a dědění podílu dle obchodního zákoníku a dle zákona o obchodních korporacích

Obchodní zákoník problematiku úmrtí společníka a dědění podílu také upravil, pokud nebylo dědění podílu vyloučeno společenskou smlouvou. Stejně tak se dědic mohl domáhat zrušení své účasti ve společnosti soudem, nebylo-li možno na něm spravedlivě požadovat, aby byl společníkem, přičemž výše uvedená 3 měsíční lhůta byla totožná. Došlo ovšem k poměrně zásadní změně mezi obchodním zákoníkem a zákonem o obchodních korporacích, protože podle již neplatné právní úpravy neměl dědic domáhající se zrušení své účasti ve společnosti, povinnost osobně se podílet na činnosti společnosti. Dle ZOK § 211 odst. 2 „Dědic, který se domáhá zrušení své účasti ve společnosti soudem, se nesmí podílet na činnosti společnosti, ani když takovouto povinnost určuje společenská smlouva, ledaže se s ostatními společníky dohodne písemně jinak.“⁴⁷. Tím dle mého názoru vyjádřil zákonodárce záměr ochrany obchodní společnosti před tím, kdo nemá v úmyslu se na činnosti společnosti podílet a účastnit se jí.

⁴⁷ Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, §151

4 Srovnání právní úpravy se Slovenskou republikou

Vzmemme-li slovenský „obchodný zákoník“, tedy zákon č. 513/1991 Zb., v aktuálním znění (dále jen SkObchZ), zjistíme, že za svůj novodobý život počínaje rokem 1992 prošel také mnoha změnami viz tabulka č. 1

#	Úplné znenie od	Novela	
1	01.01.2016	87/2015	Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony 87/2015 účinný od 01.01.2016
2	01.07.2015	87/2015	Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony 87/2015 účinný od 01.07.2015 do 31.12.2015
3	29.04.2015	87/2015	Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony 87/2015 účinný od 29.04.2015 do 30.06.2015
4	01.01.2014	352/2013	Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony 352/2013 účinný od 01.01.2014
5	01.01.2014	547/2011	Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov 547/2011 účinný od 01.01.2014
6	01.12.2013	357/2013	Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony 357/2013 účinný od 01.12.2013 do 31.12.2013
7	01.02.2013	9/2013	Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony 9/2013 účinný od 01.02.2013
8	01.01.2013	440/2012	Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony 440/2012 účinný od 01.01.2013 do 01.01.2013
9	01.10.2012	246/2012	Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony 246/2012 účinný od 01.10.2012 do 31.12.2012
10	01.08.2012	197/2012	Zákon, ktorým sa dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení zákona č. 276/2001 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov 197/2012 účinný od 01.08.2012 do 31.08.2012
11	30.06.2011	193/2011	Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov 193/2011 účinný od 30.06.2011
12	01.01.2011	546/2010	Zákon, ktorým sa dopĺňa zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony 546/2010 účinný od 01.01.2011
13	01.12.2009	487/2009	Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov 487/2009 účinný od 01.12.2009
14	01.12.2009	492/2009	Zákon o platobných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov 492/2009 účinný od 01.12.2009 do 31.03.2010
15	10.07.2009	276/2009	Zákon o opatreniach na zmiernenie vplyvov globálnej finančnej krízy na bankový sektor a o zmene a doplnení niektorých zákonov 276/2009 účinný od

			10.07.2009
16	15.01.2009	454/2008	Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov 454/2008 účinný od 15.01.2009
17	01.01.2009	477/2008	Zákon, ktorým sa menia a dopĺňajú zákony v pôsobnosti Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky v oblasti civilného práva v súvislosti so zavedením meny euro v Slovenskej republike 477/2008 účinný od 01.01.2009
18	01.01.2009	659/2007	Zákon o zavedení meny euro v Slovenskej republike a o zmene a doplnení niektorých zákonov 659/2007 účinný od 01.01.2009 do 30.11.2009
19	08.11.2008	429/2008	Zákon o podávaní cenových návrhov obchodných spoločností a o zmene a doplnení zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov 429/2008 účinný od 08.11.2008 do 31.08.2009
20	01.01.2008	659/2007	Zákon o zavedení meny euro v Slovenskej republike a o zmene a doplnení niektorých zákonov 659/2007 účinný od 01.01.2008 do 31.03.2008
21	01.01.2008	657/2007	Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení zákona č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri v znení neskorších predpisov 657/2007 účinný od 01.01.2008
22	01.03.2007	84/2007	Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov 84/2007 účinný od 01.03.2007 do 31.05.2009
23	01.02.2007	19/2007	Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov 19/2007 účinný od 01.02.2007
24	01.08.2005	315/2005	Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov 315/2005 účinný od 01.08.2005
25	01.10.2004	432/2004	Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a menia a dopĺňajú sa niektoré ďalšie zákony 432/2004 účinný od 01.10.2004
26	01.05.2004	500/2001	Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov 500/2001 účinný od 01.05.2004
27	01.02.2004	530/2003	Zákon o obchodnom registri a o zmene a doplnení niektorých zákonov 530/2003 účinný od 01.02.2004 do 30.09.2004
28	01.01.2003	510/2002	Zákon o platobnom styku a o zmene a doplnení niektorých zákonov 510/2002 účinný od 01.01.2003 do 31.12.2003
29	01.01.2003	526/2002	Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov 526/2002 účinný od 01.01.2003 do 30.04.2004
30	01.09.2002	426/2002	Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov 426/2002 účinný od 01.09.2002
31	01.01.2002	500/2001	Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov 500/2001 účinný od 01.01.2002 do 30.04.2004
32	05.12.2001	500/2001	Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov 500/2001 účinný od 05.12.2001 do 31.12.2001
33	01.05.2001	147/2001	Zákon o reklame a o zmene a doplnení niektorých zákonov 147/2001 účinný od 01.05.2001 do 06.02.2002
34	01.08.2000	238/2000	Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov 238/2000 účinný od 01.08.2000 do 31.01.2001
35	01.01.2000	263/1999	Zákon o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov 263/1999 účinný od 01.01.2000 do 01.01.2004
36	01.07.1999	127/1999	Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov 127/1999 účinný od 01.07.1999
37	01.02.1998	11/1998	Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov 11/1998 účinný od 01.02.1998

38	28.12.1996	373/1996	Zákon Národnej rady Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 600/1992 Zb. o cenných papieroch v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa Obchodný zákonník 373/1996 účinný od 28.12.1996 do 31.12.2001
39	15.11.1996	317/1996	Zákon Národnej rady Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku v znení neskorších predpisov 317/1996 účinný od 15.11.1996
40	01.03.1996	58/1996	Zákon Národnej rady Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 21/1992 Zb. o bankách v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré ďalšie zákony 58/1996 účinný od 01.03.1996 do 31.12.2001
41	15.08.1995	171/1995	Zákon Národnej rady Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 600/1992 Zb. o cenných papieroch v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení ďalších zákonov 171/1995 účinný od 15.08.1995 do 31.10.2000
42	02.06.1995	106/1995	Zákon Národnej rady Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov 106/1995 účinný od 02.06.1995
43	01.10.1994	249/1994	Zákon Národnej rady Slovenskej republiky o boji proti legalizácii príjmov z najzávažnejších, najmä organizovaných foriem trestnej činnosti a o zmenách niektorých ďalších zákonov 249/1994 účinný od 01.10.1994 do 30.09.1995
44	01.01.1994	278/1993	Zákon Národnej rady Slovenskej republiky o správe majetku štátu 278/1993 účinný od 01.01.1994 do 23.07.1996
45	08.02.1993	27/1993	Nariadenie vlády - o niektorých opatreniach na zabezpečenie prechodu na slovenskú menu 27/1993 účinný od 02.02.1993 do 01.01.2008
46	01.01.1993	264/1992	Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa Občiansky zákonník, zrušuje zákon o štátnom notárstve a o konaní pred štátnym notárstvom (notársky poriadok) a menia a dopĺňajú niektoré ďalšie zákony 264/1992 účinný od 01.01.1993 do 31.08.1993
47	28.12.1992	600/1992	Zákon o cenných papieroch 600/1992 účinný od 28.12.1992 do 14.04.1994
48	01.01.1992		Zákon Obchodný zákonník účinný od 01.01.1992 do 27.12.1992

<http://zakony.judikaty.info/predpis/zakon-513/1991>

Práva a povinnosti společníků se podle § 79 SkObchZ) řídí společenskou smlouvou. Na její změně je třeba souhlasu všech společníků, pokud tento zákon nebo společenská smlouva nestanoví jinak. Podle § 80 odst.3 SkObchZ společník není povinen zvýšit svůj vklad nad hodnotu stanovenou ve společenské smlouvě ani doplnit tuto hodnotu v případě ztrát, pokud společenská smlouva nestanoví jinak. Podle § 81 odst. 3 SkObchZ, pokud společenská smlouva nestanoví něco jiného, může být pověření společníka odvoláno, pokud se na tom dohodnou ostatní společníci. Pokud pověřený společník porušuje své povinnosti podstatným způsobem (§ 345 odst. 2 SkObchZ), odejme soud pověření na návrh kteréhokoli společníka, i když je pověření podle smlouvy neodvolatelné. V tomto případě platí odstavce 1, dokud se společníci nedohodnou na novém pověření.

Podle § 81a odst. 1 a odst. 2 OZ S, každý společník je oprávněn uplatnit jménem společnosti nárok na splacení vkladu nebo právo na náhradu škody, které má společnost vůči společníkovi nebo společníkem. To neplatí, pokud společnost již tato práva uplatňuje. Jiná osoba než společník, který žalobu podal, nebo jím zmocněná osoba nemůže v řízení činit úkony za

společnost. Společník, který uplatní jménem společnosti nároky podle odstavce 1, je povinen nést náklady soudního řízení. Pokud je společnosti přiznána náhrada nákladů řízení, ten, jemuž byla uložena náhrada těchto nákladů, je povinen uhradit ji společníkovi, který uplatnil nároky za společnost. SkObchZ umožňuje také několik způsobů zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným. Tyto způsoby jsou popsány v § 148 - 150 zákona, který je určen zániku účasti společníka, další důvody zániku jsou uvedeny např. v § 113, 115, 116 .

K zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným může dojít těmito způsoby /řazeno chronologicky dle §/

- převodem obchodního podílu na jinou osobu (§ 115 SkObchZ)
- vyloučením společníka na základě rozhodnutí valného shromáždění (§113 a § 121 SkObchZ)
- smrtí fyzické osoby, která je společníkem (§ 116 odst. 1 SkObchZ),
- zánikem právnické osoby, která je společníkem (§ 116 odst. 2 SkObchZ) a zánikem samotné společnosti s ručením omezeným.
- dohodou společníků (§ 141 SkObchZ),
- zrušením účasti soudem na návrh společníka (§ 148 odst. 1 SkObchZ),
- vyhlášením konkurzu na majetek společníka anebo zamítnutím návrhu pro vyhlášení konkurzu pro nedostatek majetku (§ 148 odst. 2 SkObchZ),
- exekucí na obchodní podíl společníka, jestliže společenská smlouva nepřipouští převod obchodního podílu nebo pokud je pro převod obchodního podílu vyžadován souhlas valného shromáždění (§ 148 odst. 3 SkObchZ),
- vyloučením na základě rozhodnutí soudu (§ 149 SkObchZ),

V současné době je zavedeným institutem ve Slovenské republice tzv. „rozhodnutí o vyloučení“. Soud může totiž rozhodnout o tom, že po dobu uvedenou v rozhodnutí soudu, případně na základě rozhodnutí soudu po dobu tří let od nabytí právní moci rozhodnutí, nesmí fyzická osoba být statutárním orgánem nebo členem dozorčí rady obchodní společnosti. Jedná se tedy o rozhodnutí, kterým se ukládá zákaz činnosti. Nabytím právní moci tohoto rozhodnutí přestává vyloučená osoba vykonávat svoji konkrétní funkci a věřitelům je zodpovědná za úkony, které po vyloučení učinila. Pro evidenci těchto osob je na Slovensku veden registr, a to konkrétně „Registr diskvalifikací“, který je veden Okresním soudem

Žilina. Na základě zápisu osoby v tomto registru se pak provádí ex officio výmaz v něm zapsaných osob ze společností.⁴⁸

Dle M. Majerikové o vyloučení společníka ze společnosti se bude společnost rozhodnutím soudu domáhat jen v případech, kdy společník poruší jinou než vkladovou či příplatkovou povinnost, přičemž tyto ostatní povinnosti mohou být společníkům uloženy buď ve společenské smlouvě, stanovách či jiné smlouvě upravující jejich účastnický vztah ke společnosti.⁴⁹

Dle SkObchZ je možnost zrušení účasti společníka soudem na návrh společníka, který chce ze společnosti vystoupit, není-li možné na něm spravedlivě požadovat setrvání ve společnosti. „*Vo väčšine prípadov príčinou takéhoto návrhu spoločníka môže byť zneužitie práva väčšiny v spoločnosti (nie však samotné minoritné postavenie v spoločnosti), zdravotné problémy spoločníka, dlhodobá neprítomnosť spoločníka atď.*“⁵⁰

Společníkova účast ve společnosti zaniká také tehdy, jestliže byl na majetek společníka vyhlášen konkurz, nebo byl-li zamítnut návrh na vyhlášení konkurzu z důvodu nedostatku jeho majetku. Jestliže došlo k vyhlášení konkurzu na majetek společníka, jeho účast ve společnosti zaniká dnem zveřejnění usnesení o vyhlášení konkurzu v Obchodním věstníku a pokud došlo k zastavení konkurzního řízení pro nedostatek majetku dotyčného společníka, jeho účast na společnosti zaniká dnem, kdy soudní rozhodnutí o zastavení konkurzního řízení nabude právní moci. Tento způsob zániku má stejné právní účinky jako zrušení společníkovy účasti soudem.⁵¹ Podle § 148 v případě, že společenská smlouva nepřipouští převod obchodního podílu nebo pokud se na převod obchodního podílu vyžaduje souhlas valné hromady, má exekuce na obchodní podíl společníka stejné účinky jako zrušení jeho účasti ve společnosti soudem. Jestliže byl konkurs na majetek společníka, jehož účast ve společnosti zanikla podle odstavce 2, zrušen z jiných důvodů než po splnění rozvrhového usnesení nebo pro nedostatek majetku a společnost dosud nepoužila jeho obchodní podíl podle § 113 odst. 5 a 6, účast společníka ve společnosti se obnovuje; pokud společnost již vyplatila vypořádací podíl, má nárok na jeho vrácení. To platí přiměřeně i tehdy, byla-li pravomocným rozhodnutím soudu zastavena exekuce podle zvláštního zákona.

⁴⁸Insolvenční rejstřík. [online]. [cit.2014-04-24]. Dostupný z: <http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/konkurs.html> ke dni 24.4.2014

⁴⁹MAJERIKOVÁ, Mária. In . (ed.). . *Komentár*. 2. vydanie. Bratislava:Iura Ed., 2008, s. 599 (§ 149 SkObchZ).

⁵⁰BLAHA, Marián. In PATAKYOVÁ, Mária a kol. (ed.). *Obchodný zákonník. Komentár*. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 355 (§ 148 SkObchZ).

⁵¹MAJERIKOVÁ, Mária. In . (ed.). . *Komentár*. 2. vydanie. Bratislava:Iura Ed., 2008, s. 591 (§ 148 SOZ).

Podle § 149 se společnost může domáhat u soudu vyloučení společníka, který porušuje závažným způsobem své povinnosti, ačkoliv k jejich plnění byl vyzván a na možnost vyloučení byl písemně upozorněn. S podáním tohoto návrhu musí souhlasit společníci, jejichž vklady představují alespoň jednu polovinu základního kapitálu. Ustanovení § 113 odst. 4 tím není dotčeno. Ustanovení § 113 odst. 5 a 6 platí obdobně.

Podle § 150 společníku, jehož účast ve společnosti soud zrušil, nebo který byl vyloučen, vzniká právo na vypořádací podíl (§ 61 odst. 2 a 3). Stejně právo má dědic nebo právní nástupce společníka, pokud na něj nepřešel obchodní podíl (§ 116), přičemž vypořádací podíl se vypočítá poměrem splaceného vkladu společníka, jehož účast ve společnosti zanikla, ke splaceným vkladům všech společníků, pokud společenská smlouva nestanoví jinak.⁵²

⁵² Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, §151

Závěr

Závěrem je možno konstatovat, že současná právní úprava přispívá k ochraně subjektivních práv účastníků v obchodních společnostech, respektive tedy jejich účastníků. Novela výrazně vyzdvihla takové instituty, které svědčí o ochraně práv majetku společníků společnosti, kdy je nyní také iniciováno daleko významněji právo účastníka na jeho vystoupení ze společnosti. Novelou došlo také k úpravě práv společnosti před takovými účastníky, kteří nemají přímý zájem na účasti v ní. Lze říci, že ve svém obsahu se úprava společníků ve společnostech přiblížila požadavkům vyplývajícím z účastenství naší republiky v Evropské unii a lze tedy konstatovat, že současná právní úprava je v souladu s komunitárním právem.

Jak vyplývá z výše uvedeného, právní úprava reaguje na důkladnější úpravu procesu při jednostranném vystoupení společníka a také při stanovení příplatkové povinnosti, se kterou společník nevyslovil svůj souhlas. Tato právní úprava souvisí s tím, že společník nemusel setrvávat ve společnosti v situaci, kdy je to pro něj nepřijatelné s ohledem na činnost společnosti či právě povinnost příplatkové povinnosti. Právní úprava po novele je z mého pohledu ucelená, neroztříštěná, reaguje přehledně na komunitární právo a logicky na sebe navazuje. Vystoupení společníka ze společnosti hodnotím jako přínosnou změnu z důvodu určité diskriminace v předchozí právní úpravě, jelikož tam toto možné nebylo. Vystoupení společníka v souvislosti s příplatkovou povinností je dle mého názoru mnohem lépe upraveno ve stávající právní úpravě. Vystoupení společníka pro nedůvodnou nečinnost orgánu společnosti při převodu obchodního podílu, kdy převod je podmíněn souhlasem tohoto orgánu. Tato situace je opět v nové právní úpravě dle mého názoru řešena lépe a to z důvodu, že změna nastala již primárně v možnostech převodů obchodních podílů.

Cíl bakalářské práce, jsem dle mého názoru naplnil i vzhledem k tomu, že se mi podařilo provést komparaci staré a nové právní úpravy. Víím, že toto téma není uzavřené a především budoucnost ukáže jak se podařilo novou právní úpravu realizovat v praxi a k tomu budou sloužit i nová rozhodnutí soudů, které se touto problematikou jistě budou stále zabývat a právě tzv. „precedentní“ rozhodnutí budou zásadní pro další vývoj této problematiky.

Přehled použitých zdrojů

Bibliografie

1. BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava. *Společnost s ručením omezeným*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2003, 571 s. ISBN 80-717-9734-0.
2. CLARK, R a Valentin URFUS. *Firemní právo: [celostátní vysokoškolská učebnice pro studenty právnických fakult]*. 1. vyd. Praha: Victoria Publishing, 1992, 985 s. Učebnice. ISBN 80-856-0516-3.
3. ČERNÁ, Stanislava. *Obchodní právo*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2006, 360 s. ISBN 80-735-7164-1.
4. DĚDIČ, Jan. *Právo v podnikání*. 1. vyd. Praha: Prospektrum, 1998, 407 s. ISBN 80-717-5064-6.
5. DĚDIČ, Jan. *Učebnice práva: pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. 1. vyd. Praha: Prospektrum, 1995, 278 s. ISBN 80-717-5006-9.
6. DĚDIČ, Jan a Petr ČECH. *Obchodní právo po vstupu ČR do EU, aneb, Co všechno se po 1. květnu 2004 v obchodním právu změnilo?: právo obchodních společností*. Vyd. 1. Praha: Ivana Hexnerová - Bova Polygon, 2004, 366 s. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN 80-727-3105-X.s.55
7. ELIÁŠ, Karel. *Občanské právo pro každého: pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, 315 s. ISBN 978-80-7478-013-4.
8. ELIÁŠ, Karel, Miroslava BARTOŠÍKOVÁ a Jarmila POKORNÁ. *Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé*. 4. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003, xxxv, 618 s. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 80-717-9800-2.
9. HAKENBERG, Waltraud a Petr ČECH. *Základy evropského práva: právo obchodních společností*. Vyd. 2. Praha: C.H. Beck, 2005, 287 s. Beckova edice právo a hospodářství. ISBN 80-717-9924-6.
10. HOLEYŠOVSKÝ, Milan. *Obchodní judikatura: pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. 1. vyd. Praha: Newsletter, 2000, 219 s. De iure. ISBN 80-863-9406-9.
11. JANKŮ, Martin. *Základy práva pro posluchače neprávnických fakult: pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, 502 s. ISBN 80-717-9883-5.
12. KINCL, Jaromír a Valentin URFUS. *Římské právo: [celostátní vysokoškolská učebnice pro studenty právnických fakult]*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1990, 469 s. Učebnice. ISBN 80-703-8134-5.
13. MIRČEVSKÁ, Dalimila. *Vklady do obchodních společností*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, 156 s. ISBN 80-247-1365-9.
14. PELIKÁNOVÁ, Irena. *Obchodní právo*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2005, 458 s. ISBN 80-735-7062-9.

15. PELIKÁNOVÁ, Irena. *Úvod do srovnávacího práva obchodního: obecné otázky, kodifikace a dekodifikace, základní pojmy, společnosti a obchodní společnosti*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2000, 261 s. Beckova skripta. ISBN 80-717-9363-9.
16. SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva: právo obchodních společností*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004, 236 s. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-717-9857-6.
17. TICHÝ, Luboš. *Dokumenty ke studiu evropského práva: právo obchodních společností*. 3. přeprac. vyd. Praha: Linde, 2006, 910 s. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN 80-720-1573-7.
18. TICHÝ, Luboš a ČECH Petr. *Evropské právo: právo obchodních společností*. 4. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, 953 s. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 978-807-4003-332.
19. VARVAŘOVSKÝ, Pavel a ČECH, Petr. *Základy práva: o právu, státě a moci*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2004, 395 s. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 80-735-7038-6.

Zákony – vyhledávání zákonů bylo provedeno přes systém právních informací CODEXIS a ASPI.

20. Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění od 1.1.2014
21. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů
22. Zákona č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, (dále také jen „zákon o přeměnách“)
23. Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů
24. Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob
25. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění od 1.1.2014
26. Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), nakladatelství ANAG, Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna, volební období 2010 [online].[cit.2015-04-24]. Dostupné z: www.psp.cz

Směrnice a Nařízení

27. První směrnice Rady: směrnice 68/151/EHS
28. Druhá směrnice Rady č. 77/91/EHS
29. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/101/Es ze dne 16. září 2009
30. Návrh nařízení Rady ze dne 25.června 2008 o statutu evropské soukromé společnosti

Usnesení a Nálezy soudů

31. Nález Ústavního soudu (I.senátu) ze dne 22.dubna 1997sp. zn. I. ÚS 142/96
32. Usnesení vrchního soudu v Praze ze dne 2.8.1998,sp.zn.7Cmo 643/98

Internetové zdroje

33. ELIÁŠOVÁ. K některým novinkám v právech akcionářů podle zákona o obchodních korporacích – část I. [online].[cit.2014-05-24]. Dostupné z:

<http://www.epravo.cz/top/clanky/k-nekterym-novinkam-v-pravech-akcionararu-podle-zakona-o-obchodnich-korporacich-cast-i-94373.html>

34. Webové stránky Evropské komise - Statut evropské soukromé společnosti. [online]. [cit. 2014-05-26]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/single_market_capital/mi0007_cs.htm
35. Insolvenční rejstřík. [online]. [cit.2014-04-24]. Dostupný z: <http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/konkurs.html>

Judikatura

36. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2006, sp. zn. 29 Odo 1007/2005. [online]. [cit.2014-03-24]. Dostupné z: http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/
38. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. března 2003, sp. zn. 29 Odo 396/2002. [online]. [cit.2014-03-24]. Dostupné z: http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/
39. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. června 2009, sp. zn. 29 Cdo 3411/2007. [online]. [cit.2014-03-24]. Dostupný z: http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/

Seznam použitých zkratk

EU	Evropská unie
s.r.o.	společnost s ručením omezeným
ZOK	zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) ve znění od 1.1.2014
ObchZ	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (účinný od 1.1.2014)